

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2018

Barbora Králová

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra tělesné výchovy

Organizace školy v přírodě
Organization of a long-term school trip

Barbora Králová

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Věra Kuhnová
Studijní program: Učitelství pro základní školy
Studijní obor: I. ST

2018

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Organizace školy v přírodě vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 16.4.2018

podpis

Poděkování

Poděkování patří vedoucí diplomové práce Mgr. Věře Kuhnové za odborné a profesionální vedení při přípravě a zpracování diplomové práce. Děkuji za cenné rady a věcné připomínky, které mi poskytla.

Děkuji všem učitelům, kteří byli ochotni podělit se o své zkušenosti.

V neposlední řadě děkuji rodině a kamarádům. Děkuji za to, že při mně po celou dobu studia stáli a podporovali mě.

ABSTRAKT:

Závěrečná práce se zabývá organizací školy v přírodě, tedy organizací pobytu žáků 1. stupně základní školy ve zdravotně příznivém prostředí bez přerušení vzdělávání žáků. Teoretická část je zaměřena na právní předpisy, kterými se učitel, který organizuje školu v přírodě, musí řídit. Součástí teoretické části je i vymezení základních pojmů, které se s organizací školy v přírodě pojí. Praktická část je založena na získávání dat pomocí dotazníkového šetření a rozhovorů. Úkolem dotazníkového šetření a rozhovorů je zjistit, jaký je zájem učitelů působících na 1. stupni základních škol v Praze 1 a v Praze 2 o pořádání školy v přírodě a jejich zkušenosti, které získali v průběhu organizace školy v přírodě.

KLÍČOVÁ SLOVA

organizace, škola v přírodě, administrativa, zájem, žák mladšího školního věku, pobyt, základní škola

ABSTRACT:

This thesis deals with organization of a long-term school trip, which means organization of a sojourn for primary school pupils in surrounding which is beneficial to pupils' health while their education is not interrupted.

The theoretical part of this thesis is focused on those law regulations, which have to be followed in the process of organizing a long-term school trip and during the time the event is taking place. Basic concepts dealing with the organization of a long-term school trip are also defined in the theoretical part of this thesis.

The practical part of this thesis is based on collecting data through a survey and dialogues with teachers. The aim of the survey and those dialogues is to find out the interest of primary school teachers who teach at schools located in Prague 1 and in Prague 2 in organizing a long-term school trip and to detect their experience which they have acquired by organizing long- school trips.

KEYWORDS:

organization, long-term school trip, administration, interest, pupil of primary school age, younger school age, sojourn, primary school

OBSAH

1	ÚVOD	6
	CÍL PRÁCE.....	7
2	TEORETICKÁ ČÁST.....	8
2.1	DEFINICE ŠKOLY V PŘÍRODĚ	8
2.2	VÝZNAM ŠKOLY V PŘÍRODĚ.....	8
2.3	CÍLE ŠKOLY V PŘÍRODĚ.....	9
2.4	ZÁKLADNÍ DOKUMENTY URČUJÍCÍ ŠKOLU V PŘÍRODĚ.....	10
	RVP ZV, ŠVP ZV	10
	Zákony, vyhlášky a metodické pokyny.....	13
2.5	PROCES PŘÍPRAVY	15
	Podmínky účasti žáků na škole v přírodě	15
	Administrativní náležitosti.....	16
	Doprava.....	18
	Stravování	19
	Místo konání a ubytování	19
	Personální zabezpečení	20
	Zdravotník.....	21
	Materiální zabezpečení	22
	Bezpečnost.....	23
2.6	CHARAKTERISTIKA VÝVOJE DÍTĚTE MLADŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU....	25
	Mladší školní věk.....	25
	Sociální vývoj	25
	Tělesný vývoj.....	27
	Pohyb v životě dítěte mladšího školního věku	28

2.7	Program školy v přírodě	31
	Režim dne	31
	Výlety a vycházky	34
	Hra	35
3	PRAKTICKÁ ČÁST	36
3.1	Stanovení hypotéz	36
3.2	Metodologie výzkumu	37
	Charakteristika výzkumného vzorku	37
	Metody výzkumu	37
	Dotazník.....	37
	Rozhovor.....	38
	Pilotní výzkum.....	38
	Metodika výzkumného šetření.....	38
3.3	Dotazník	39
	Interpretace dotazníku	39
3.4	Rozhovor	63
	Interpretace rozhovoru.....	65
4	DISKUSE.....	71
5	ZÁVĚR.....	72
6	SEZNAM POUŽITÝCH INFORMAČNÍCH ZDROJŮ.....	74
7	SEZNAM PŘÍLOH	77

1 ÚVOD

Téma diplomové práce, kterým je organizace školy v přírodě, jsem zvolila z toho důvodu, že jsem se v průběhu studia s touto problematikou nejednou setkala. Od většiny učitelů jsem slýchala názor, že organizování školy v přírodě doprovází spousta administrativy a že to je právě to, co jim samotnou organizaci velice znepríjemňuje. Učitelé uváděli, že této činnosti věnují spoustu času a že je potřeba se jí věnovat po dobu celého školního roku. Dále ale většina z nich uváděla ten názor, že samotný pobyt na škole v přírodě je pro ně a pro žáky velmi přínosný, neumí si tedy představit, že by školu v přírodě do výuky nezahrnuli.

Vzhledem k tomu, že školu v přírodě v budoucnu chci sama organizovat a doposud mám se školou v přírodě zkušenost pouze z pohledu zúčastněného žáka a z pohledu vychovatelky, zaměřím se v práci právě na výše zmíněnou administrativu a na to, čím se učitel v rámci organizace školy v přírodě musí řídit.

Úkolem teoretické části je interpretace právních předpisů, které vymezují a určují zotavovací akci, pod kterou škola v přírodě spadá. Úkolem praktické části je pomocí dotazníkového šetření a rozhovorů zjistit zájem učitelů o organizování školy v přírodě, kteří působí na prvním stupni základní školy v Praze 1 a Praze 2. Dále se zaměřím na jejich zkušenosti, které získali v průběhu organizování školy v přírodě, a také na jejich doporučení.

Práci pojmu tak, abych učiteli, který do mé závěrečné práce nahlédne, organizaci školy v přírodě usnadnila. A aby v ní našel potřebné informace a mohl se inspirovat od učitelů, kteří s organizací školy v přírodě již mají zkušenost.

CÍL PRÁCE

Cílem práce je zjistit, jaký je zájem učitelů o pořádání školy v přírodě. Úkolem diplomové práce je zjistit důvody, které vedou učitele k tomu, aby školu v přírodě organizovali, co vše organizaci školy v přírodě doprovází a kolik času organizaci školy v přírodě učitelé věnují.

Ke splnění zadaného cíle je potřeba zaměřit se na následující problémové otázky:

- 1) Jaký je zájem učitelů z prvního stupně základních škol v Praze 1 a v Praze 2 o vyjíždění s žáky na školu v přírodě?
- 2) Co by zvýšilo zájem učitelů o pořádání škol v přírodě?
- 3) Jaké důvody vedou učitele k pořádání školy v přírodě?
- 4) Co vše zahrnuje legislativa týkající se školy v přírodě?
- 5) Kolik času učitelé věnují přípravě školy v přírodě?
- 6) Co je pro učitele v rámci organizace školy v přírodě nejnáročnější?

2 TEORETICKÁ ČÁST

2.1 DEFINICE ŠKOLY V PŘÍRODĚ

Škola v přírodě umožňuje dětem z mateřské školy a žákům základní školy pobyt v takovém prostředí, které je příznivé pro jejich zdraví.¹ Jedná se o zotavovací pobyt, který je konaný v souladu se školním vzdělávacím programem a není na něm přerušeno vzdělávání žáků.²

Pro pořádání školy v přírodě je základní směrnicí zákon č. 258/2000 sb. O ochraně veřejného zdraví, který definuje zotavovací akci, pod kterou ozdravný pobyt na škole v přírodě spadá, ačkoli škola v přírodě není vymezena délkou svého trvání a počtem zúčastněných žáků, následovně. *„Zotavovací akcí je organizovaný pobyt 30 a více dětí ve věku do 15 let na dobu delší než 5 dnů, jehož účelem je posílit zdraví dětí, zvýšit jejich tělesnou zdatnost, popřípadě i získat specifické znalosti nebo dovednosti.“*³ Za zotavovací akci lze tedy považovat např. letní tábor.

Lze tedy shrnout, že škola v přírodě z právního hlediska spadá pod vymezení zotavovací akce, v praxi se však jedná o zcela jiné instituty. Škola v přírodě je tedy jakýkoli zotavovací pobyt žáků ve zdravotně příznivém prostředí bez přerušování vzdělávání žáků, který je konaný v souladu se školním vzdělávacím programem. Znamená to tedy, že škola v přírodě je součástí vzdělávání, zatímco zotavovací akce nikoli.

2.2 VÝZNAM ŠKOLY V PŘÍRODĚ

Škola v přírodě je pro žáky a učitele velmi významnou výchovnou, vzdělávací a poznávací složkou vzdělávání. Pobyt v přírodě je příležitostí pro žáky i učitele k odlišným pohybovým aktivitám, mezi které patří např. turistika. Zvýšená pohybová aktivita venku na čerstvém vzduchu vede ke zlepšení odolnosti dětského organismu. Škola v přírodě poskytuje možnost k dočasné změně určitého stereotypu a ke změně prostředí, díky čemuž si žáci odpočinou od rodinných problémů a starostí. V neposlední řadě skýtá možnost

¹ PRŮCHA, Jan, *Pedagogický slovník*. 4. aktualizované vyd. MAREŠ, Jiří; WALTEROVÁ, Eliška. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8, s. 239

²Česko. Vyhláška č. 108/2005 Sb. O školních výchovných a ubytovacích zařízeních a školských účelových zařízeních. díl 1, § 10

³ Česko. Zákon č. 471/2005 Sb. O ochraně veřejného zdraví, díl 2, § 8 odst. 1

aktivního poznávání, zážitkového učení a prožití nových a zajímavých zážitků se spolužáky. Dobková, Svobodová a Tomek (2013, s. 31) tvrdí, že „*Využití příležitostí k zážitkovému učení v kontaktu s přírodou je pro ŠP typické. Kombinace učení a zážitku se přímo nabízí.*“

Učitel má díky škole v přírodě prostor k poznání žáků z jiného pohledu a může lépe poznat jejich povahu. Dalším důležitým aspektem je, že učitel má možnost hlouběji proniknout do soukromí žáků a v neposlední řadě má možnost pozorovat chování žáka v situacích, které nastanou mimo budovu školy.⁴

Pro žáky má škola v přírodě význam především sociální. Žák se učí žít ve skupině, což pro něj znamená určitá omezení, která musí respektovat. V těchto situacích se učí toleranci druhých osob, samostatnosti a odpovědnosti za své činy. Pokud by se škola v přírodě plánovala na delší časový úsek, než je tomu v současnosti, byla by pro žáka významná i v mnoha různých složkách výchovy a vzdělávání.⁵

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že škola v přírodě je významnou složkou vyučování pro žáky i učitele. Žáci i učitelé změni prostředí, ve kterém se pohybují většinu času, a tráví více času na čerstvém vzduchu v přírodě. Odpoutají se od problémů všedních dní, což jim přináší psychickou úlevu a žáci se učí samostatnosti, toleranci a tvoří kolektiv, ve kterém si budují určité postavení. Učitel má možnost poznat chování jednotlivců i celého kolektivu v různých situacích.

2.3 CÍLE ŠKOLY V PŘÍRODĚ

Smetáčková a Viktorová (2011) uvádí, že cíle školy v přírodě už v současné době neupravují právní předpisy, ty se zaměřují především na hygienické a organizační podmínky. Cíle školy v přírodě tedy určuje škola a učitelé. Pohled na cíle školy v přírodě se liší z pohledu učitelů i z pohledu žáků. Z pohledu učitelů je cílem školy v přírodě stmelení žáků a možnost vyniknutí těm, kteří ve škole nedosahují tak dobrých výsledků jako ostatní. K tomu slouží především sportovní aktivity. Učitelé chápou školu v přírodě jako odměnu za celoroční snahu žáků. Z pohledu žáků je škola v přírodě příležitost pro zlepšení klimatu ve třídě. Za další cíle považují zábavu, zlepšení zdraví a odpočinek, ať už od školních povinností, tak od povinností v domácnosti.

⁴ LEDVINKA, Tomáš. Škola v přírodě. *Moderní vyučování*. Praha: Portál 1998, s. 4

⁵ KRAMULOVÁ, Daniela. Čeká nás školka v přírodě. *Informatorium 3-8: časopis pro výchovu dětí od 3-8 let v mateřských školách a školních družinách*. Praha: Portál, 2008, 15(3), 14-15. ISSN 1210-7506

Králíček (1985) ve své publikaci uvádí, že cílem je upevnit zdraví, a to především v prostředí horských oblastí, osvojení zdravé životosprávy, upevnění dětského kolektivu a důkladnější poznání jednotlivých členů kolektivu mezi sebou.

2.4 ZÁKLADNÍ DOKUMENTY URČUJÍCÍ ŠKOLU V PŘÍRODĚ

Úkolem školy v přírodě je pokračovat či navázat na výchovně – vzdělávací proces, při kterém je nutno respektovat vzdělávací dokumenty a právní předpisy.

RVP ZV, ŠVP ZV

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (dále RVP ZV) je kurikulární dokument vymezující základní rámce vzdělávání, které jsou rozděleny do jednotlivých vzdělávacích oblastí. V dokumentu jsou sepsány očekávané výstupy pro jednotlivá období základního vzdělávání. Cílem vzdělávání je zvládnutí klíčových kompetencí, které jsou v RVP ZV formulovány přiměřeně k věku žáků. Jedná se o kurikulární dokument na státní úrovni.⁶

Tímto programem byly nahrazeny osnovy. Pro všechny školy je závazný od školního roku 2007/2008. Program se neustále vyvíjí a je tedy neustále upravován. Díky tomuto programu byla učitelům poskytnuta volnější volba toho, jak budou pracovat. Zda budou využívat kooperace s učiteli, zda budou navazovat na jejich pedagogickou činnost či zda díky provázanosti učiva budou zvyšovat dosahovaných výsledků.

Školní vzdělávací program (dále ŠVP) je tvořen na základě RVP ZV. Každá škola si tento program tvoří sama a přizpůsobuje ho vlastním představám a preferencím. Jedná se o kurikulární dokument na školní úrovni.⁷ V souvislosti s tímto dokumentem plánuje učitel konkrétní třídní vzdělávací program.

KLÍČOVÉ KOMPETENCE

Škola by měla zajistit to, aby si každý žák osvojil klíčové kompetence a tím byl kompetentní k životu jak už v současné společnosti, tak ve společnosti budoucí. Osvojení klíčových kompetencí napomáhá tomu, aby byl žák úspěšný, bohatý, zdravý a všestranný

⁶ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání.* Praha: MŠMT, 2013. s. 5

⁷ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání.* Praha: MŠMT, 2013. s. 5

člověk. To mu má zajistit spokojený a bezproblémový život ve společnosti. Klíčové kompetence jsou provázané a v RVP ZV (2013) jsou uvedeny tyto klíčové kompetence – kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence občanská a kompetence pracovní. RVP ZV (2013, s. 10) definuje klíčové kompetence následovně: „*Klíčové kompetence představují souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti.*“ Proces jejich osvojování je dlouhý a základní škola ho neukončuje.

Klíčové kompetence jsou učitelem rozvíjeny i na škole v přírodě. Následují oblasti jednotlivých klíčových kompetencí, které lze v rámci školy v přírodě u žáků rozvíjet.

Mazal (2007)

- kompetence k učení
 - osvojování takového chování, které vede ke zdravému životnímu stylu a jeho pozitivního vztahu k němu
 - uvědomování si odpovědnosti za své zdraví a za zdraví ostatních
- kompetence k řešení problémů
 - učení se kritického myšlení, schopnosti se obhájit a uvědomování si zodpovědnosti za svá rozhodnutí a zhodnocení výsledků svých činů
 - rozvíjení vlastní tvořivosti
- kompetence komunikativní
 - učení se naslouchání spolužákům a učiteli, porozumění jim a vhodného reagování na ně
 - uvědomování si neverbální komunikace, která probíhá při pohybových aktivitách
- kompetence sociální a personální
 - učení se o vytváření pozitivní představy o sobě samém, která podporuje žákovu sebedůvěru a jeho samotný rozvoj
 - učení se řízení vlastního jednání a chování tak, aby žák dosahoval pocitu sebeúcty a sebeuspokojení
- kompetence občanská

- učení se dodržování zásad, které vedou k ochraně životního prostředí
 - zodpovědné rozhodování se dle určité situace a poskytnutí účinné pomoci dle svých možností
 - chování se zodpovědně v situacích, které jsou ohrožující pro zdraví člověka a pro jeho život
- kompetence pracovní
- přistupování k výsledkům dosahovaných pracovní činností z hlediska jejich kvality, funkčnosti, hospodárnosti a společenského významu
 - přistupování k výsledkům dosahovaných pracovní činností z hlediska ochrany svého zdraví, zdraví ostatních a z hlediska ochrany životního prostředí

VZDĚLÁVACÍ OBLAST, VZDĚLÁVACÍ OBORY

Vzdělávací oblast Člověk a jeho zdraví je rozdělena na dva vzdělávací obory. Jedním oborem je Tělesná výchova a druhým oborem je Výchova ke zdraví. Vzdělávací obor tělesná výchova je určen pro první i pro druhý stupeň základní školy. Vzdělávací obor Výchova ke zdraví je určen pouze pro druhý stupeň základní školy.

První stupeň je rozdělen na dvě vzdělávací období, na 1. vzdělávací období, do kterého spadá 1. – 3. ročník, a na 2. vzdělávací období, do kterého spadá 4. – 5. ročník. Pro každé období jsou v RVP ZV formulovány cíle, kterých by měl žák dosáhnout. V dokumentu jsou uvedeny i cíle zdravotní tělesné výchovy. Zdravotní tělesná výchova je určena žákům, kteří mají zdravotní oslabení.

Vzdělávací obor Tělesná výchova zahrnuje učivo turistika a pobyt v přírodě. Jako pobyt v přírodě lze chápat např. táboření, ochranu přírody, chůzi apod. V dokumentu však není uvedeno, jak toto učivo může učitel realizovat v praxi.

Záleží tedy na učitelích, jak toto učivo zařadí do výuky. Záleží na nich samotných, na jejich kreativitě a přístupu, jakým způsobem budou rozvíjet klíčové kompetence žáků.

Aktuální znění RVP ZV je dostupné online na webových stránkách Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (<http://www.msmt.cz/>) a na webových stránkách Národního ústavu pro vzdělávání (<http://www.nuv.cz/>).

Zákony, vyhlášky a metodické pokyny

Do roku 2005 školu v přírodě určovala vyhláška Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR č. 303/1996 Sb., ta byla ale 1.7.2005 zrušena vyhláškou č 224/2005 Sb. V současné době tedy není žádná vyhláška, která by se přímo zabývala školami v přírodě. Před samotnou přípravou školy v přírodě je tedy nutné se seznámit s legislativními podmínkami, které jsou pro ni závazné.

Každému, kdo bude školu v přírodě organizovat, doporučuji prostudovat aktuální znění právních předpisů, které určují podmínky pro pobyt žáků na škole v přírodě, pro její organizaci a řízení.

Následuje výčet právních předpisů.

- Zákon 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)
- Zákon 471/2005 Sb., o ochraně veřejného zdraví
- Vyhláška MŠMT ČR č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky
- Vyhláška Ministerstva zdravotnictví ČR č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti
- Vyhláška Ministerstva zdravotnictví ČR č. 148/2004 Sb., kterou se mění vyhláška č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti
- Vyhláška MŠMT ČR č. 107/2005 Sb., o školním stravování
- Vyhláška MŠMT ČR č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů
- Vyhláška MŠMT ČR č. 108/2005 Sb., o školských výchovných a ubytovacích zařízeních a školských účelových zařízeních
- Vyhláška MZ č.410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých
- Metodický pokyn dne 22. prosince 2005 Č.j.: 37 014/2005-25 k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy

Lze tedy shrnout, že při organizaci školy v přírodě je nutné řídit se dokumenty, které pobyt na škole v přírodě určují. RVP ZV a ŠVP určují to, k čemu by měl směřovat účel

a program školy v přírodě, zatímco právní předpisy určují podmínky, za kterých by ozdravný pobyt na škole v přírodě a samotná její organizace měla probíhat.

2.5 PROCES PŘÍPRAVY

Přípravě školy v přírodě učitel věnuje hodně času a je třeba se jí věnovat dlouhodobě. S organizací je třeba začít už v září, pokud by učitel začal později, hrozí např. to, že už nebude volný žádný vhodný objekt v termínu, ve kterém se daná škola v přírodě má uskutečnit. Na začátku je důležité stanovit, zda učitel bude organizovat školu v přírodě sám, nebo zda využije nabídky různých agentur. Agentury zajišťují ubytování, stravování žáků, program na celou dobu pobytu, pojištění, potřebnou dokumentaci, dokonce i personální zajištění, a to včetně zdravotníka. Samozřejmě tyto služby jsou zpoplatněné. Je tedy potřeba přihlížet k názoru zákonných zástupců žáků, protože ne všichni jsou finančně zajištěni tak, aby mohli školu v přírodě zafinancovat. Při organizaci je potřeba přihlížet k mnoha skutečnostem, kterými je třeba se řídit.

Smetáčková (2011) uvádí, že změnou legislativy týkající se škol v přírodě došlo i na změny ve finanční oblasti. V rámci regionálního školství dochází k poklesům finančních prostředků. Tato skutečnost doléhá na školu a na zákonné zástupce žáků. To je důvod, proč se pobyty v přírodě zkracují. Délka škol v přírodě se pohybuje od 5 do 14 dnů. Dalším důvodem je nižší účast žáků na školách v přírodě, ta se pohybuje okolo 80 %. Ovšem finanční náročnost není jediným důvodem absence žáka na škole v přírodě, dalšími důvody jsou nemoc, nechuť či nezájem žáka. Účast žáka na škole v přírodě je z pohledu začlenění do kolektivu velmi důležitá.

Je tedy potřeba školu v přírodě zorganizovat tak, aby splňovala veškeré požadavky a aby byla přijatelná pro co nejvíce zúčastněných, ať už pro žáky a učitele, tak i pro zákonné zástupce žáků. Finanční nákladnost by měla být přizpůsobena finančním možnostem zákonných zástupců žáků z důvodu co nejvyšší účasti žáků na škole v přírodě. Žáci před odjezdem a po příjezdu na školu v přírodě neustále hovoří o tom, jak se těší a poté si vypráví, co zažili apod. Na škole v přírodě se žáci vzájemně více poznají a utváří tak dlouhodobá přátelství. Pro nezúčastněného žáka může být tento proces poněkud náročnější.

Podmínky účasti žáků na škole v přírodě

Školy v přírodě se smí účastnit pouze žák, který je zdravotně způsobilý k účasti na škole v přírodě. Tuto způsobilost posuzuje praktický lékař pro děti a dorost, u kterého je žák registrován. V posudku od musí být uvedeny veškeré informace o očkování žáka.

Potvrzení⁸ je platné po dobu jednoho roku od data, kdy ho praktický lékař žákovi vystavil. Pokud od data vystavení došlo k nějaké změně ve zdravotní způsobilosti žáka, je toto potvrzení neplatné a je potřeba zajistit nové.⁹

Školy v přírodě se smí účastnit žák, který během 14 dnů před odjezdem na školu v přírodě nepřišel do kontaktu s osobou nemocnou infekčním onemocněním, ani s osobou podezřelou z nákazy nebo s osobou, která má nařízené karanténní opatření. Další podmínkou pro účast žáka na škole v přírodě je, že žák nesmí jevit známky akutního onemocnění jako je např. zvracení či horečka.¹⁰ Tyto skutečnosti potvrzuje zákonný zástupce žáka svým podpisem na písemném prohlášení¹¹, které není starší než jeden den. Prohlášení o zdravotní způsobilosti od lékaře a písemné prohlášení musí být předány zákonným zástupcem osobě pořádající školu v přírodě.¹²

Na školu v přírodě tedy může škola vyslat pouze toho žáka, který splňuje veškeré podmínky, které má i popsáním způsobem doložené, přičemž nezáleží na délce zotavovacího pobytu. Tyto řádně vyplněné a podepsané dokumenty musí zákonný zástupce odevzdat vedoucímu zájezdu.

Administrativní náležitosti

Školy vydávají Směrnici pro organizaci školy v přírodě, a to na základě ustanovení zákona č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním a vyšším odborném a jiném vzdělávání.¹³ Jedná se o další nařízení, jimiž se učitel musí řídit při organizaci školy v přírodě.

V souladu s uvedenými právními předpisy, musí vedení školy a učitel, který organizuje školu v přírodě, zajistit:

- dopravu tam i zpět,
- stravování,

⁸ Příloha č. 1 – Posudek o zdravotní způsobilosti dítěte

⁹ Česko. Zákon č. 471/2005 Sb. O ochraně veřejného zdraví, díl 2, § 9 odst. 1-3

¹⁰ Česko. Zákon č. 471/2005 Sb. O ochraně veřejného zdraví, díl 2, § 9 odst. 1-3

¹¹ Příloha č. 2 – Prohlášení o bezinfekčnosti a zdravotní způsobilosti žáka

¹² Česko. Zákon č. 471/2005 Sb. O ochraně veřejného zdraví, díl 2, § 9 odst. 1-3

¹³ Česko, Zákon č. 561/2004 o předškolním, základním, středním a vyšším odborném a jiném vzdělávání, § 165, odst. 1

- ubytování,
- personální zabezpečení,
- finanční zabezpečení,
- pojištění.

Organizování školy v přírodě doprovází náročná administrativa. S pořádáním školy v přírodě jsou spojeny tyto potřebné dokumenty, které se po skončení pobytu na škole v přírodě musí uchovat:

- posudek o zdravotní způsobilosti dítěte,¹⁴
- prohlášení o bezinfekčnosti a zdravotní způsobilosti žáka,¹⁵
- přihláška dítěte do školy v přírodě,¹⁶
- smlouva s provozovatelem o poskytnutí ubytování a stravování,
- učební plán školy v přírodě,¹⁷
- zpráva o průběhu školy v přírodě,¹⁸
- oznámení o pořádání školy v přírodě hygienické stanici v místě konání školy v přírodě,¹⁹
- oznámení lékaři, v jehož obvodu se škola v přírodě koná,²⁰

¹⁴ Příloha č. 1 - Posudek o zdravotní způsobilosti dítěte, zdroj: dokument mi poskytla paní učitelka ze ZŠ Hostýnská

¹⁵ Příloha č. 2 - Prohlášení o bezinfekčnosti a zdravotní způsobilosti žáka, zdroj: dokument mi poskytla paní učitelka ze ZŠ Hostýnská

¹⁶ Příloha č. 3 - Přihláška dítěte do školy v přírodě, zdroj: dokument mi poskytla paní učitelka ze ZŠ Hostýnská

¹⁷ Příloha č. 4 – Učební plán školy v přírodě, zdroj: dokument mi poskytla paní učitelka ze ZŠ Hostýnská

¹⁸ Příloha č. 6 – Zpráva o průběhu školy v přírodě, zdroj: dokument mi poskytla paní učitelka ze ZŠ Hostýnská

¹⁹ Příloha č. 7 – Oznámení o pořádání školy v přírodě hygienické stanici v místě konání školy v přírodě, zdroj: dokument mi poskytla paní učitelka ze ZŠ Hostýnská

²⁰ Příloha č. 8 – Oznámení lékaři, v jehož obvodu se škola v přírodě koná, zdroj: dokument mi poskytla paní učitelka ze ZŠ Hostýnská

- jmenný seznam zúčastněných žáků s razítkem a podpisem ředitele školy (pro případ hromadné slevy na vstupné apod.),
 - instruktáž pracovníků o hygienických požadavcích akce BOZP,²¹
 - zdravotnický deník,²²
 - zmocnění a určení osoby oprávněné dle zákona o zdravotních službách,²³
 - záznam o úrazu,
 - evidence docházky,²⁴
 - přehled zúčastněných osob vykonávající dohled nad žáky,²⁵
 - zpráva o finančním rozpočtu školy v přírodě,
 - cestovní příkaz zúčastněných vyučujících
- případně
- smlouva s agenturou zajišťující školu v přírodě,
 - smlouvu se sponzorem školy v přírodě.

Doprava

Dopravu je potřeba zajistit tam i zpět. Je třeba zjistit aktuální ceny jízd, které se odvíjí od vzdálenosti. Nejčastěji využívanou dopravou je doprava hromadná. Pro žáky a osoby vykonávající dozor je objednaný velký autobus. Pro každého musí být v autobuse sedadlo, které je vybaveno bezpečnostním pásem. Dále je důležité, aby v autobuse byl dostatečný prostor na uložení všech zavazadel, pomůcek, zdravotnického materiálu a sportovního náčiní.

²¹ Příloha č. 9 – Instruktáž pracovníků o hygienických požadavcích akce BOZP, zdroj: dokument mi poskytla paní učitelka ze ZŠ Hostýnská

²² Příloha č. 10 – Zdravotnický deník, zdroj: dokument mi poskytla paní učitelka ze ZŠ Hostýnská

²³ Příloha č. 11 – Zmocnění a určení osoby oprávněné dle zákona o zdravotních službách, zdroj: dokument mi poskytla paní učitelka ze ZŠ Hostýnská

²⁴ Příloha č. 12 – Evidence docházky, zdroj: dokument mi poskytla paní učitelka ze ZŠ Hostýnská

²⁵ Příloha č. 13 – Přehled zúčastněných osob vykonávající dohled nad žáky, zdroj: dokument mi poskytla paní učitelka ze ZŠ Hostýnská

Stravování

Pro stravování slouží takové prostory, které jsou zastřešené a žák v nich je chráněný před nepříznivými vlivy počasí. Výjimkou je ohniště, u kterého se žák také může stravovat. Pro žáky musí být v rámci dne k dispozici snídaně, oběd a večeře. Mezi snídaní a obědem ještě přesnídávka a mezi obědem a večeří svačina. V rámci snídaně musí být žákům podáván teplý nápoj. Součástí oběda musí být polévka nebo předkrm, hlavní chod, nápoj a případně salát, dezert či ovoce. Součástí večeře musí být hlavní chod, nápoj a případně salát, dezert nebo ovoce. Jedno z hlavních jídel musí být teplé. Po celý den musí být žákům k dispozici nápoje. Strava musí odpovídat fyzické zátěži a věku žáků.²⁶ Žákům nelze podávat potraviny, které mohou být zdravotně závadné.²⁷

Zúčastněný zdravotník by se měl podílet na sestavě jídelníčku.²⁸ Avšak většina rekreačních zařízení, která nabízí i možnost stravování, má jídelníček již sestavený. Zdravotník tedy jen zkontroluje, zda je jídelníček dostatečně pestrý a zda v něm jsou zastoupeny v dostatečné míře mléčné výrobky, ovoce a zelenina. Pokud zařízení, ve kterém se škola v přírodě koná, nezajišťuje stravování, musí být situace řešena tak, že se stravování zajistí v jiném objektu, který je v těsné blízkosti ubytovacího zařízení.

Místo konání a ubytování

Místo konání zotavovacího pobytu na škole v přírodě se vybírá podle několika kritérií. Místo musí být klidné a takové, že tam lze předpokládat čisté ovzduší. K pozemku, na němž se škola v přírodě pořádá, musí být příjezdová cesta. Ubytování na školách v přírodě se zajišťuje v prostorách, které jsou suché a je v nich dostatek místa na uložení osobních věcí

²⁶Česko. Vyhláška Ministerstva zdravotnictví ČR č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti, § 7, odst. 1, 5

²⁷Česko. Vyhláška Ministerstva zdravotnictví ČR č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti, příloha č. 1, odst. 1

²⁸Česko. Vyhláška Ministerstva zdravotnictví ČR č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti, § 7, odst. 5

žáka. Důležité je, aby žáci měli prostor pro osobní hygienu a aby sprchy užívali dle pohlaví, totéž platí i se záchodem.²⁹

Odděleně dle pohlaví se zajišťuje také ubytování žáků. Výjimku lze udělat pouze v tom případě, že zákonný zástupce dá souhlas se společným ubytováním dívky a chlapce na stejném pokoji. Od 7 let věku smí žáci používat patrová lůžka. Patrová lůžka musí být vybavena tak, aby žák nemohl spadnout, a aby pod matrací byla nepropustná podložka. Tyto podmínky se týkají pouze horních lůžek. Učitelé a dozor se ubytují v těsné blízkosti žáků v odděleném pokoji. Zdravotník je ubytovaný v blízkosti ošetrovny.³⁰

Personální zabezpečení

Zdravotník nebo osoby, které vykonávají dozor na škole v přírodě, musí být k této činnosti zdravotně způsobilé. Fyzické osoby vykonávající tyto funkce musí předat posudek vedení školy, výjimku mají pedagogičtí pracovníci a pracovníci ve zdravotnictví. Posudek vydává praktický lékař, u kterého je daná osoba zaregistrovaná.³¹

Pořádající osoba musí měsíc před začátkem školy v přírodě ohlásit termín, místo konání, počet zúčastněných žáků, způsob zajištění pitnou vodou a to, jakým způsobem se žáci budou stravovat, příslušnému orgánu ochrany veřejného zdraví.³²

Pokud se osoby, které vykonávají dozor na škole v přírodě, nezúčastnily instruktáže týkající se hygienických požadavků, infekčních onemocnění, o jiných poškození zdraví a základů první pomoci, je vedoucí zájezdu povinen tuto instruktáž těmto osobám zajistit. Instruktáže se nemusí účastnit zdravotník.³³

²⁹Česko. Vyhláška Ministerstva zdravotnictví ČR č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti, § 3

³⁰Česko. Vyhláška Ministerstva zdravotnictví ČR č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti, § 4, odst. 1-2

³¹ Česko. Zákon 471/2005 Sb., o ochraně veřejného zdraví, § 10, odst. 1,2

³² Česko. Zákon 471/2005 Sb., o ochraně veřejného zdraví, § 8, odst. 4

³³ Česko. Zákon 471/2005 Sb., o ochraně veřejného zdraví, § 11, odst. 2

Osoby činné na zotavovací akci musí zabránit prochlazení žáků, kontrolují jim tedy oblečení a obuv. Jejich úkolem je mimo jiné i kontrolovat, zda žák dodržuje osobní hygienu.³⁴

Z výše uvedeného vyplývá, že vykonávající dozor nad žáky musí být k této funkci zdravotně způsobilý a musí projít instruktáží, vyjma zdravotníka, který instruktáží prošel v rámci studia či v rámci školení. Způsobilost k této činnosti musí být doložena posudkem, který dodává pouze osoba, která není v pracovně právním vztahu se školou. Avšak toto potvrzení nemusí dodat zdravotník, i když v pracovně právním vztahu se školou není. Úkolem dohlížejících osob je, aby žákům kontrolovaly vhodnost vybraného oděvu s ohledem na podmínky, ve kterých se žáci pohybují, a kontrolování dodržování osobní hygieny žáků.

Zdravotník

Funkci zdravotníka smí vykonávat osoba způsobilá k vykonávání této funkce. Pokud má fyzická osoba úplné střední odborné vzdělání v těchto oborech: všeobecná sestra, porodní asistentka nebo dětská sestra, je způsobilá k vykonávání funkce zdravotníka na zotavovací akci. Mezi způsobilé osoby se řadí a ty osoby, které absolvovaly kurz první pomoci, který byl zaměřený na zdravotnickou činnost na škole v přírodě. Funkci zdravotníka na škole v přírodě smí vykonávat také student lékařství, který úspěšně dokončil třetí ročník.³⁵

Zdravotník musí zkontrolovat zdravotní průkazy osobám zajišťujícím personální zabezpečení školy v přírodě. Dále musí pořídit výpis z posudků o zdravotní způsobilosti jak žáků, tak osob vykonávající dozor či funkci zdravotníka na škole v přírodě, pokud se tedy nejedná o pedagogické pracovníky a pracovníky ve zdravotnictví. Těmto osobám a zákonným zástupcům žáků zdravotník tyto posudky předá po skončení školy v přírodě. Také informuje osoby, které mají žáka v péči, o zdravotních potížích, pokud v průběhu školy v přírodě nějaké prodělalo.³⁶

Zdravotník má ošetrovnu a izolaci zřízenou v samostatné místnosti. K izolaci musí patřit samostatný záchod s možností mytí rukou. V místnosti, ve které je ošetrovna, by mělo

³⁴ Česko. Vyhláška Ministerstva zdravotnictví ČR č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti, § 4, odst. 3

³⁵ Česko. Zákon 471/2005 Sb., o ochraně veřejného zdraví, § 11, odst. 2

³⁶ Česko. Zákon 471/2005 Sb., o ochraně veřejného zdraví, § 11, odst. 1

být umyvadlo s možností použití pitné a teplé vody, dále by měla být možnost tuto místnost vytopit. Tento prostor nesmí být využit k jiným účelům než k těm, ke kterým je určen. Zdravotník má léky a zdravotnickou dokumentaci zabezpečenu tak, aby k ní neměli žáci ani jiné nepovolané osoby přístup. V tomto prostoru není povolena patrová postel.³⁷

Mezi zdravotnickou dokumentaci patří zdravotní deník, seznam žáků a výpis posudků o zdravotní způsobilosti. Zdravotník je povinen tyto dokumenty uchovávat po skončení školy v přírodě 6 měsíců. Po celou dobu konání školy v přírodě musí být zdravotník k dispozici 24 h denně.³⁸ Zdravotník má vybavenou lékárníčku podle Vyhlášky Ministerstva zdravotnictví ČR č. 106/2001. Tento předpis upravuje nejmenší vybavení lékárníčky pro tento ozdravný pobyt.³⁹

Všechny úrazy žáků, které se staly na škole v přírodě, je nutno evidovat v knize úrazů. Evidence úrazu musí proběhnout nejpozději do 24 h od doby, kdy se o úrazu dozvěděla osoba zajišťující péči o žáky. V knize úrazů musí být uvedeno pořadové číslo úrazu, jméno a datum narození zraněného. Do knihy se musí popsat úraz, který se žákovi stal, a dále se musí popsat událost, při níž k úrazu došlo. Nesmí být opomenuto místo ani datum události. Pokud byl žák ošetřen, musí být v knize uvedeno, kdo toto ošetření provedl. Pod zápis se musí podepsat osoba, která zápis provedla.⁴⁰

Materiální zabezpečení

Jaké vybavení s sebou učitel veze je určováno mnoha faktory. Pokud má učitel zařízení program od nějaké agentury, zpravidla tato starost odpadá, protože agentura připraví to, co na program potřebuje. Dále je tato skutečnost upravována tím, co nabízí ubytovací zařízení. Pokud ale učitel vytváří program sám a ubytovací zařízení nenabízí možnost půjčení potřebných věcí, je na učiteli, aby všechno potřebné na místo konání dopravil. Při výběru věcí je třeba brát v potaz plánovaný program a zájmy žáků.

³⁷ Česko. Vyhláška Ministerstva zdravotnictví ČR č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti, § 3, odst. 6

³⁸ Česko. Zákon 471/2005 Sb., o ochraně veřejného zdraví, § 11, odst. 1

³⁹ Příloha č. 14 - Minimální rozsah vybavení lékárníčky pro zotavovací akce pro děti a pro školy v přírodě, zdroj: Česko. Vyhláška Ministerstva zdravotnictví ČR č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti, příloha č. 4

⁴⁰ Česko. Vyhláška MŠMT ČR č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů, § 1, odst. 1

Mezi materiální zabezpečení se řadí sportovní náčiní, výtvarné potřeby od vodových barev, štětců, lepidel, nůžek až po různé druhy papírů, stolní hry, odměny pro žáky a mnoho dalšího.

Bezpečnost

Za žáky nese zodpovědnost osoba starší 18 let, která je způsobilá k právním úkonům. Pokud se nejedná o zaměstnance školy, může ředitel školy tuto osobu pověřit k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků. Tuto činnost mohou vykonávat také zaměstnanci školy, avšak vždy nejméně s jedním pedagogickým pracovníkem. Na jednu osobu zajišťující bezpečnost a ochranu žáků smí připadnout 25 žáků. Ředitel školy však může určit výjimku.⁴¹

Před konáním akce mimo školu, kdy se žáci neshromažďují ve škole, musí být určen čas a místo shromáždění, kde učitel zajišťuje dozor 15 minut před určeným časem shromáždění. Tyto informace musí škola předat zákonným zástupcům jeden den před konáním akce.⁴² Dozor nad žáky může konat pedagogický pracovník nebo jiná osoba, která je zletilá, je v pracovněprávním vztahu ke škole a je plně způsobilá k právním úkonům. Ředitel školy je povinen tuto osobu řádně poučit o povinnosti dozoru a o poučení dané osoby provede písemný záznam, který podepíše osoba pověřená dozorem.⁴³

Pokud jsou žáci při akcích konaných mimo školu ubytováni v objektech jiných osob, jsou povinni dodržovat denní režim a s ním i dobu nočního klidu. Dále žáci dodržují předpisy o požární ochraně platné pro objekt, ve kterém jsou ubytováni, a dále dodržují předpisy, které zajišťují ochranu zdraví a bezpečnost. S těmito pokyny žáky musí seznámit vedoucí akce či osoba, která je jím pověřená. Tato osoba také zodpovídá za kontrolu jejich dodržování.⁴⁴

Koupání žáků musí být přizpůsobeno jejich plaveckým schopnostem, jejich zdatnosti a také musí být přizpůsobeno počasí. Při koupání žáků musí být zajištěn dohled osobou,

⁴¹Česko. Vyhláška MŠMT ČR č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, § 3, odst. 1-2

⁴²Česko. Vyhláška MŠMT ČR č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, § 3, odst. 3

⁴³Česko. Vyhláška MŠMT ČR č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, § 3, odst. 5

⁴⁴Česko. Vyhláška MŠMT ČR č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, § 3, odst. 7

kteřá je schopna poskytnout záchranu tonoucímu a je činná jako dozor.⁴⁵ Koupání se smí uskutečnit pouze na vyhrazeném místě, kde není koupání zakázáno. Pedagogický pracovník jasně vymezí prostor pro pohyb žáků, ověří bezpečnost daného místa a učiní opatření pro to, aby měl přehled o počtu žáků, kteří jsou ve vodě. Pedagog dohlíží na skupinu o maximálním počtu deseti žáků. V průběhu a po skončení koupání skupiny žáků má pedagog přehled o počtu žáků.⁴⁶

⁴⁵Česko. Vyhláška Ministerstva zdravotnictví ČR č. 148/2004 Sb., kterou se mění vyhláška č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti, §8, odst. 4

⁴⁶ Metodický pokyn dne 22. prosince 2005 Č.j.: 37 014/2005-25 k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařizováních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, čl. 17

2.6 CHARAKTERISTIKA VÝVOJE DÍTĚTE MLADŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU

Pro práci s dítětem mladšího školního věku je potřeba znát jeho vývoj a změny, které se v tomto období u člověka odehrávají a jsou pro toto období typické.

Mladší školní věk

Období mladšího školního věku je etapa vývoje člověka mezi šestým a desátým až jedenáctým rokem života. V tomto období dítě vstupuje do školy a tím se mění jeho režim a způsob života. Hravé aktivity se vytrácí a do popředí se dostává učení. Tento přechod je pro dítě fyzicky i psychicky náročný, je tedy důležité nastavit takové podmínky, aby si dítě na změnu zvyklo co nejdříve. Tomu napomáhají vhodně zvolené pedagogické postupy, které učitel volí při práci s žáky v první třídě. Důležité je, aby dítě před vstupem do školy dosáhlo školní zralosti a aby učitel respektoval věkové zvláštnosti dítěte. To předchází tomu, aby dítě po krátkém čase stráveném ve školním prostředí pocíťovalo nechuť k učení.⁴⁷ Vágnerová (2005) školní zralost popisuje jako zrání organismu a CNS dítěte. Dítě je odolnější vůči zátěži a je emočně stabilnější. Pokud dítě dosáhlo dostatečné zralosti, je jeho koncentrace pozornosti kvalitnější, a to umožňuje lepší využití dětských schopností.

Sociální vývoj

Škola v přírodě je pro žáky důležitá především z hlediska sociálního vývoje. Žák si v období mladšího školního věku buduje postavení v kolektivu. Dle Trpišovské (2006) je pro žáka důležité, aby byl akceptován jak učitelem, který je pro něj autoritou, tak jeho vrstevníky. Pro dítě je důležité, aby se svými výkony vyrovnalo vrstevníkům a aby zaujímalo přijatelnou sociální roli. Stane-li se tak, je uspokojena jeho potřeba jistoty a dítě se může seberealizovat. V tomto období se rozvíjí sebevědomí, které formuje osobnost dítěte.

Vágnerová (2005) popisuje období vstupu do školy jako období oficiálního vstupu do společnosti. Na dítě jsou kladena velká očekávání. To, co žák dělá, je hodnoceno učitelem, spolužáky, rodičem a dalšími. Tato skutečnost má vliv na sebepojetí a sebehodnocení žáka.

⁴⁷ TRPIŠOVSKÁ, Dobromila, VACÍNOVÁ, Marie. *Ontogenetická psychologie*. Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně, 2006. ISBN 80-7044-792-3, s. 47.

Dle Čápa (2001, str. 230) žák pozná, že díky snaze a úsilí dosahuje dobrých výkonů, které jsou kladně hodnoceny rodinnými příslušníky. To mu přináší vnitřní uspokojení a překonává tím pocit méněcennosti. Tento moment je v životě člověka důležitý, protože rozvíjí jeho vůli a utváří sebehodnocení osobnosti, které trvá po celý další život.

SOCIÁLNÍ SKUPINY

Autoři se shodují, že od narození se člověk pohybuje v různých sociálních skupinách a je jejich součástí. Tyto skupiny jsou pro člověka důležité, protože zajišťují kontakt s lidmi. Sociální skupiny tvoří lidé, mezi kterými se díky pravidelnému scházení tvoří vzájemné vztahy. Skupina se charakterizuje tím, že její součástí je určitý počet jedinců, který dané společenství vnímá jako skupinu. Dále se skupina dá charakterizovat společnými zájmy, potřebami a cíli. Skupinová hierarchie určuje systém hodnot a norem, které regulují chování jejích členů. (Výrost a Slaměnik, 2008; Kořa, Trpišovská a Vacínová, 2013)

Školní třída, do které se zařadí dítě v rámci nástupu do školy, tvoří sociální skupinu, která pro dítě představuje důležitou součást života. V této skupině dítě tráví po dlouhou dobu mnoho času. Tuto sociální skupinu tvoří učitelé a žáci.

Mareš (2013) o školní třídě pojednává jako o seskupení žáků přibližně stejného věku různého pohlaví. Žáci se liší motivovaností pro učení a jejich schopnostmi k naučení se novému. Liší se také jejich studijními výsledky a zájmy. Toto společenství se během školní docházky mění, někteří žáci odchází do jiných škol, další přichází. V některých případech se třída diferencuje z důvodu učení se odlišného cizího jazyku. V některých případech mohou žáci absolvovat výuku s žáky z jiných tříd apod.

Tyto vlivy ovlivňují vztahy ve třídě. Žáci jsou vyučováni v různých skupinách, což zapříčiňuje odlišnost interakcí žáků. Třídní strukturu může ovlivnit i migrace žáků. Školní kolektiv tuto skutečnost pocítí především tehdy, odchází-li více žáků najednou. Odchod větší skupiny žáků může být zapříčiněn např. odchodem do jazykové třídy.

SOCIÁLNÍ VZTAHY

Trpišovská a Vacínová (2006, s. 51) popisují, že na začátku školní docházky pro dítě dominuje osobnost učitele. Žák k učiteli vzhlíží, obdivuje ho a považuje ho za svůj vzor. Žák dbá více na to, aby imponoval učiteli než vrstevníkům. To se v průběhu času mění a autorita učitele klesá. Dochází k rozvoji sociálních vztahů a rolí mezi žáky.

Mareš (2013, s. 577) popisuje vznik skupin uvnitř třídního kolektivu. Tyto skupiny se s věkem proměňují. Vývoj chlapeckých a dívčích skupin je odlišný, to platí i u vývoje smíšených skupin. Takovéto skupiny se proměňují i za měnícím se účelem.

Tělesný vývoj

V období mladšího školního věku dochází ke změně tělesných proporcí. Prodlužují se končetiny a trup roste do šířky. Vyrovnává se poměr velikosti hlavy k tělu.⁴⁸ Rychlý růst končetin způsobuje zhoršení pohybových schopností. Tato skutečnost se děje z toho důvodu, že růst nervové soustavy není tak rychlý. Můžeme tedy pozorovat nemotornost či nesoulad pohybů, které žák vykonává. Tělo ročně vyroste o šest až osm centimetrů do výšky. Tvzení potvrzují Brachfeld a Černayová (1980), kteří uvádí, že v tomto věku se mění tělesná výška a tělesná hmotnost mnohem rychleji než v jiných obdobích života. Vzhledem k růstu končetin a orgánů je důležité klást důraz na správné držení těla.

Trpišovská a Vacínová (2006, s. 53) popisují vývojové změny, sílu kostra, orgány a svalstvo, tělo se stává celkově odolnější. Avšak i přesto je důležité respektovat, že tělo není zcela vývojově vyzrálé. Při přetěžování páteře může dojít k deformitám různého druhu. Zakřivení páteře ještě není trvalé. Tělesný vývoj v období mladšího školního věku je u chlapců a u dívek rozdílný, dívky nemají tak vyvinuté svalstvo jako chlapci, jejich síla je tedy menší. Chlapci a dívky by měli mít rozdílný obsah tělesných cvičení. Při školní práci je potřeba respektovat, že se dítě brzy unaví a potřebuje odpočinek.

V období mladšího školního věku je potřeba k dětem přistupovat individuálně. Vývoj každého dítěte probíhá jinak, v mnoha případech vyspělost organismu neodpovídá kalendářnímu věku dítěte. Při práci s dítětem je třeba respektovat vývojovou nevyzrálou a poskytnout prostor pro pohyb, který je součástí života a v mladším školním věku zaujímá významné postavení. Pokud bude dítě přetěžováno neustálým sezením v lavici, je velká pravděpodobnost vzniku deformit páteře jako je např. skolióza, hyper lordóza, hyper kyfóza apod.

Vývoj motoriky je závislý na mnoha faktorech, na funkci CNS, na celkovém růstu a osifikaci kostí a na výkonnosti svalového aparátu. Zlepšuje se hrubá i jemná motorika. Zdokonaluje se souhra pohybů jednotlivých částí těla. Tělo dokáže lépe pohybově reagovat

⁴⁸ LIEVEGOED, B. C. J., Vývojové fáze dítěte. 1. vydání. Praha: Baltazar, 1992. ISBN 80-900307-7-7, s. 19

na smyslové podněty. Zvyšuje se celková obratnost dítěte, přesnost a síla pohybu. Dítě dobře koordinuje svaly ruky, začíná tedy nácvik psaní. Nejprve je nácvik psaní na mechanické úrovni, později roste výkonnost paměti a psaní se přesouvá na logickou úroveň.⁴⁹

Pohyb v životě dítěte mladšího školního věku

Dle Pokynů Evropské unie pro pohybovou aktivitu (2008, s. 3) je tělesný pohyb definován jako činnost spojená se svalovou kontrakcí, díky níž je výdej energie vyšší, než když je tělo v klidu.

Krejčí a Baumeltová (2001, s.) pojednávají o pohybu jako o základním projevu života, která působí na náš duševní výkon a ovlivňuje naši náladu. To, jak a jak často se hýbeme, do jisté míry ovlivňuje náš zdravotní stav.

Postucha (2011, s.) ve své knize pojednává o pohybové aktivitě a dělí ji na dva druhy. Jedním druhem je pohybová aktivita, kterou v běžném životě provozujeme denně, je nestrukturovaná a jedná se o běžné aktivity. Mezi běžné aktivity lze zařadit např. chůzi po schodech, práci na zahradě, domácí práce apod., jedná se tedy o aktivity, které nevyžadují speciální prostor, vybavení, oblečení a jsou podněcovány běžnými situacemi. Dalším druhem pohybové aktivity jsou pohybové činnosti, které vyžadují určitou dovednost a zlepšují či udržují tělesnou zdatnost. Jsou to aktivity, které jsou strukturované, jejichž vykonávání člověk většinou plánuje předem a opakovaně se k nim vrací. Při provádění tohoto druhu pohybové aktivity je vyžadováno speciální oblečení, vybavení a prostor. Souhrnem těchto dvou druhů aktivit definuje pohybovou aktivitu.

Postucha (2011) udává, že na 1. stupni základní školy dochází k omezení pohybu dětí z důvodu školního vyučování. Je tedy potřeba dítě k pohybu podporovat a zařazovat pohyb do vyučování a navést dítě k vykonávání pohybu i mimo školu. Důležité je v dítěti vybudovat kladný vztah k pohybu. V tomto období dochází ke zlepšení vytrvalosti dítěte, zhoršuje se však obratnost. Dítě samo vyhledává pohybovou aktivitu, přináší mu to zábavu a uspokojení z naučení se nových pohybů. Čas, který dítě tráví ve škole, by se měl rovnat času, který dítě věnuje pohybové činnosti.

⁴⁹ TRPIŠOVSKÁ, Dobromila, VACÍNOVÁ, Marie. *Ontogenetická psychologie*. Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně, 2006. ISBN 80-7044-792-3, s. 48-49

Mužík (2007, s.) udává, že pohybová aktivita jde ruku v ruce se zdravou výživou. Zdraví a jeho posílení je ovlivněno výdejem a příjmem energie. Energie by měla být přijímána formou pestré a vyvážené stravy, která je dodávána pravidelně v přiměřeném množství. Správná výživa tělu pravidelně zajišťuje dostatečný přísun energie. Dalším znakem správné výživy je, že tělu dodává všechny živiny, které jsou potřeba k zdravému růstu a vývoji organismu. Důležitý je poměr příjmu a výdeje energie. Pokud člověk přijme více energie, než vydá, organismus začne přebytečnou energii ukládat formou tuku a člověk tedy tloustne. Člověk hubne v tom případě, vydá-li více energie, než přijal.

Pastucha (2011) pojednává o nerovném výdeji a příjmu energie jako o nedostatku pohybu jak strukturovaného, tak nestrukturovaného, tedy o pohybové nedostatečnosti. Tato skutečnost způsobuje a rozvíjí dětskou obezitu.

Mužík (2007) udává, že člověk by měl vydat tolik energie, kolik přijal. Optimální příjem energie je u každé věkové skupiny jiný, pro dítě mladšího školního věku se doporučuje přijmout 1500–2000 kalorií za den. Avšak toto množství se mění vlivem mnoha faktorů, kterými jsou např. věk dítěte, rychlost růstu, pohybová aktivita apod.

Dle Pokynů Evropské unie pro pohybovou aktivitu (2008, s. 6-7) WHO přijala doporučení o každodenním vykonávání pohybové aktivity. Člověk by měl pohybové aktivitě věnovat minimálně 30 minut denně, avšak člověku lze doporučit, aby pohybové aktivitě věnoval i delší čas. Děti mladšího školního věku by měly denně pohybové činnosti věnovat 60 minut nebo více. Pohybová aktivita by měla mít střední až vysokou intenzitu, a měla by být v takové formě, která je vývojově vhodná. Dětem má přinášet radost a má zahrnovat rozmanité činnosti, přičemž délka jedné činnosti by měla trvat alespoň 10 minut.

Kubálková (2000) uvádí, že pohyb na dítě působí blahodárným účinkem. Díky pohybu se snižuje pravděpodobnost zlomenin, protože pohyb podporuje mineralizaci kostí. Pohybem dítě podporuje a udržuje sílu a vytrvalost a tím zvyšuje tělesnou výkonnost. Přispívá k lepšímu zažívání, neboť podporuje peristaltické pohyby střeva. Pohyb má i psycho-sociální přínos, působí proti stresu a navozuje optimistický přístup ke světu. Zvyšuje sebehodnocení a sebeúctu. Díky pohybu jsou udržovány motorické a kognitivní funkce. V neposlední řadě snižuje absenci ve škole.

Szabová (2001) uvádí, že pohyb ovlivňuje oběhový, nervový a lymfatický systém. Pozitivně působí na činnost mozku, děti poznávají a vnímají okolní svět. Díky pohybu se zvyšuje koncentrace pozornosti, cvičí se paměť a obohacuje se představivost. Velký význam má i v oblasti sociálního kontaktu, díky kterému jsou děti v kontaktu s lidmi, komunikují s nimi a tím rozvíjí jejich vzájemný vztah.

Pro správný růst a vývoj dítěte je důležité, aby do jeho dennímu režimu byl zařazen pravidelný pohyb v dostatečné míře. Dítě by se mělo každý den pohybovat na čerstvém vzduchu. Rodiče by měli dítě v pohybu podporovat, rozhodně by neměli dítěti v pohybu bránit. Děti, které sportují od dětství, jsou odolnější vůči nemocem, jsou lépe soustředěné a jsou vitálnější. Díky sportu se děti lépe vyrovnávají se stresem, stávají se houževnatějšími, ctižádostivějšími a upevňují víru v sebe samého. Pozitiva, která dítě ze sportu převzalo, zúročuje v pozdním věku a je vděčné rodičům, že ho ke sportu vedli.⁵⁰

⁵⁰ BRACHFELD, Karel, ČERBAYOVÁ, Elena. *Pediatric 1 (učebnice pro střední zdravotní školy)*. Praha: Avicenum. 1980

2.7 Program školy v přírodě

Doubková, Svobodová a Tomek (2013, s. 30-31) uvádí, že obecná struktura programu vychází z několika faktorů. Mezi tyto faktory zařazují věk žáků, vzájemné vztahy ve skupině, cíle výchovné i vzdělávací, místo konání a termín konání.

„Pobyt ve škole v přírodě může být velmi efektivní formou výuky, pokud je dobře naplánován a zorganizován. Taková škola v přírodě není v žádném případě výlet, pouhá rekreace, odpočinek pedagogů nebo něco podobného. Zorganizování a realizace ŠP je náročné jak finančně, tak organizačně. Proto se musí tato „investice“ vrátit především v podobě maximálního využití možností přírodního prostředí pro naplnění cílů ŠVP. Ve ŠP plníme cíle ŠP, tj. máme jasno v tom, které školní výstupy vyučovacích předmětů naplňujeme, která průřezová témata rozvíjíme a ke kterým klíčovým kompetencím směřujeme při činnostech v programu ŠP.“⁵¹

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že program školy v přírodě by měl být promyšlený celek, který je ovlivněn mnoha faktory. Každý jednotlivý program má jiný cíl, proto tedy nelze označit nějaký konkrétní program za ten jediný a správný. Každý pedagog chce školou v přírodě docílit něčeho jiného a podle toho také program v přírodě připravuje.

Díky škole v přírodě můžeme žákům poskytnout takovou výuku, která probíhá v přírodě a tím jim poskytnout příležitosti pro nové zážitky a zkušenosti. Díky tomuto způsobu výuky žáci získávají nové poznatky přímým pozorováním. Za nenahraditelnou součást takto pojaté výuky se považuje činnost v přírodním prostředí, která žákům přináší nové zkušenosti. Dalším přínosem školy v přírodě je ta skutečnost, že žáci díky dobré přípravě mohou zažít něco nového, neobvyklého. Mohou zažít pocit z překonání strachu, pocit překvapení, pocit sounáležitosti apod. Tyto zážitky by měly být příjemné a intenzivní.⁵²

Režim dne

Režim dne dětí navštěvující školu je odlišný od režimu dne dětí navštěvující mateřskou školu. Denní režim školy omezuje pohyb žáků a měl by být proto do vyučování zařazován v rámci výuky všech předmětů. Velký důraz by měl být kladen na tělesnou výchovu, která

⁵¹ DOUBKOVÁ, Anna, SVOBODOVÁ, Dana a TOMEK, Karel. *Plánujeme školu v přírodě aneb výjezdy se školou*. Stařeč: INFRA, s.r.o. 2013. ISBN 978-80-86666-46-4, str. 30

⁵² DOUBKOVÁ, Anna, SVOBODOVÁ, Dana a TOMEK, Karel. *Plánujeme školu v přírodě aneb výjezdy se školou*. Stařeč: INFRA, s.r.o. 2013. ISBN 978-80-86666-46-4, str. 30-31.

by měla omezený pohyb v rámci vyučování kompenzovat. Jedná se o rozvržení aktivních činností a odpočinku v průběhu 24 hodinového denního cyklu.

Vyhláška Ministerstva zdravotnictví ČR č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti pojednává o režimu dne na škole v přírodě následovně. Režim dne stanovuje dobu pro vykonávání osobní hygieny, dobu pro stravování a dobu pro spánek. Doba pro spánek musí být vymezena tak, aby žák do 10 let včetně měl dobu pro spánek vymezenou nejméně na 9 hodin. Pro žáky starší musí být doba na spánek vymezena nejméně na 8 hodin. Při sestavování režimu dne musí být přihlíženo na věk, schopnosti a možnosti žáků a fyzická a psychická zátěž by měla odpovídat právě těmto faktorům. Klademe důraz na to, aby třetí den byl vyhrazen odpočinku. Na sestavování režimu dne dohlíží zdravotník.

Kotulán (2000) považuje spánek za nezbytnou životní potřebu. Pokud dítěti bude tato potřeba znemožněna, klesá úroveň jeho koncentrace, zpomalují se jeho reakce, dítě je podrážděné a úroveň vnímání klesá. Čím je dítě mladší, tím více spánku potřebuje. Krejčí a Bäumeltová (1999, s. 20) popisují narušení přirozené aktivity organismu a jeho regenerace moderní společností. Ta si zkracuje spánek v noci a nahrazuje ho spánkem dopoledním. Avšak tento režim není pro tělo přirozený a spánkový deficit tímto způsobem nelze nahradit.

Kotulán (2000) uvádí, že v režimu dne je důležitý aktivní odpočinek, neboť pohybová činnost odstraňuje duševní únavu. Aktivní odpočinek je účinnější, pohybuje-li se dítě na čerstvém vzduchu. Činnost a odpočinek v denním režimu musí být vyvážený. Aktivita stimuluje vývojové procesy a pro vývoj jedince je nezbytná. Aktivita pro dítě znamená energetický výdej, musí být tedy střídána s odpočinkem. V průběhu odpočinku se obnovuje funkční výkonnost. Za odpočinek se považuje každé přerušení činnosti a přechod k činnosti odlišné. Čím odlišnější je navazující činnost, tím vyšší je regenerační efekt. U mladších dětí je potřeba častějšího odpočinku a interval mezi střídáním zátěže a regenerace musí být kratší. Pro zachování tělesné a duševní pohody musíme na organismus klást přiměřené nároky. Na režim dne jsou kladeny zdravotní požadavky. V režimu dne musí být zařazovány různé formy činností a odpočinku v takovém časovém úseku, který je pro danou činnost vhodný. Poměr mezi prací a odpočinkem musí být vyvážený a přiměřený věku. Důležitost se klade na pravidelnost denního režimu.

Králíček (1985) uvádí, že denní režim na škole v přírodě by měl zahrnovat dopolední výuku a v odpoledních hodinách odpočinek v rámci rekreačně-výchovného programu, neboť cílem školy v přírodě je upevnění zdraví. Krejčí a Bäumeltová (1999, s. 20) definuje zdraví jako optimální stav duševní, sociální a tělesné pohody. Zdraví je ovlivňováno více faktory. Nejdůležitější faktor ovlivňující zdraví je způsob života. Za méně důležitý faktor je

považováno prostředím, ve kterém jedinec žije a pracuje. Dalším faktorem ovlivňující zdraví je poskytovaná zdravotní péče.

Dle Kotulána (2000) je pro zdraví nezbytný správný stravovací režim, ten u školních dětí zahrnuje jídlo pětkrát až šestkrát denně, a to v pravidelných intervalech. Dítě by přes den mělo vypít 1,5 – 2,5 litru tekutin, pokud ho nedodrží, objevují se u něj bolesti hlavy, nesoustředěnost a zvýšená únava.

V RVP ZV (2013) je zdraví definováno jako vyvážený stav 3 složek. Těmi složkami jsou tělesná pohoda, duševní pohoda a pohoda sociální. Dokument uvádí, že zdraví je utvářeno a ovlivňováno mnoha aspekty, mezi které lze zařadit styl života, kvalitu životního prostředí, ve kterém se člověk pohybuje, kvalitní mezilidské vztahy apod. Zdraví zařazuje mezi základní předpoklady, díky nimž může člověk žít aktivní a spokojený život. V neposlední řadě může člověk díky tomuto předpokladu být optimálně pracovně výkonný. Nauka o ochraně a rozvoji zdraví se tedy stává jednou z priorit základního vzdělávání. Nejdůležitější vzdělávací oblastí zabývající se problematikou zdraví, tělesné výchovy a pohybových aktivit je Člověk a zdraví.

Zdraví je pro člověka jednou z nejzásadnějších věcí, proto je tedy důležité o zdraví pečovat už od raného věku. Jedná se o to nejcennější, co v životě můžeme mít a pro nás samotné by mělo být velmi důležité, abychom žili takový život, který je našemu zdraví prospěšný. Každý by měl být o takovém způsobu života poučen a měl by být pro takovýto život motivován.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že denní režim na škole v přírodě by měl mít pevně stanovený pravidelný řád s vymezeným časem na osobní hygienu, stravování žáků a na spánek, ten by se měl pohybovat okolo 10 hodin. Návyky spojené s hygienou by měly být do režimu dne zařazovány vždy ve stejnou dobu, aby si je děti zautomatizovaly. Denní režim by měl být rovnoměrně vyvážený a měl by zahrnovat aktivní činnost a odpočinek tak, aby nedocházelo k přetěžování žáků. Učitel by měl během dne dohlížet na dodržování správného pitného a stravovacího režimu. V příloze uvádím příklad rozvržení denních činností na škole v přírodě.⁵³

⁵³ Příloha č. 15 – Režim dne, zdroj: vlastní zpracování

Výlety a vycházky

Výlety a vycházky do přírody by měly být nedílnou součástí každého programu školy v přírodě. Pedagog by měl být připravený, měl by mít zmapované okolí ubytování a měl by mít vytipované vhodné cíle, kam s žáky vyrazit. Zapletal (2003, s. 9) pojednává o vycházce jako o krátkodobém pobytu konající se pod volnou oblohou, který trvá zhruba dvě až pět hodin. Výlet považuje za nejméně šestihodinový, celodenní podnik.

„Nestačí jen jít, nestačí jen pohyb, dýchání, pobyt na vzduchu, v sluneční lázni, v proudu vzduchu, ve vůni lesa. Nutno se též dívat, naslouchat, pozorovat, zkoumat. A tu otevírá se nám úžasné široké pole činnosti, při které se sblížíme s přírodou, nalezneme smysl a řád života, naučíme se znáti krásu, milovat dobro, vyznávati pravdu. Příroda je kniha života nevystihlé krásy, kniha nejvzácnější, plná ladu, smíru, hlasatelka pravdy, dárkyně štěstí. Musíme ji však poznat a pochopit... (Zapletal, 2003, s. 7)

Z výše uvedeného vyplývá, že na procházku či výlet by měl být pedagog připravený. Měl by znát oblast, trasu a měl by mít promyšlené, jak nejlépe vycházku či výlet využije. Tato akce by vždy měla být co nejlépe využita a neměla by to být jen činnost bez hlubšího smyslu. Pedagog se může spojit s různými institucemi, které v daném regionu působí, může se jednat např. o muzea, farmy, továrny apod. Proto, aby procházka zaujala, motivovala či nadchla všechny žáky, je nutné, aby program vycházky byl rozmanitý.

Zapletal v knize Vycházky a výlety s dětmi uvádí, že děti od těchto akcí očekávají to, že získají silné zážitky, že budou provádět zajímavou činnost a v neposlední řadě očekávají, že zažijí radost a vzrušení ze hry.

Program by měl být sestaven tak, aby žáci posílili tělesnou zdatnost a upevnili své zdraví, aby poznali kousek nové krajiny a naučili se něco nového. Samotný program by měl vést ke zlepšení vztahů mezi dětmi.

Doba trvání a délka trasy by měla být přiměřená věku žáků. Sedlařík a Kučera (1987, s. 8) tvrdí, že u dětí od 6 do 9 let by pěší výlety neměly přesahovat 9 km. Pokud se pedagog nebude řídit základními zásadami a trasa či činnosti, které do vycházky zakomponuje, budou natolik náročné, že je žák nezvládne, může v něm vyvolat negativní postoj k akcím stejného či podobného charakteru.

Před samotným konáním by žáci měli být informováni o pravidlech, která je nutno v průběhu vycházky dodržovat. Každý pedagog má nastavená jiná pravidla. Mezi ta nejhlavnější pravidla lze zařadit pravidlo o tom, že v přírodě nekřičíme a že se chováme tiše. Dále pak takové pravidlo, které praví, že přírodu nepoškozujeme ale snažíme se zlepšit její

stav, ať už vysbíráním odpadků či zneškodněním usazenin naplavených v korytě potůčku. V průběhu konání takovýchto akcí by žáci měli být upozorňováni na nebezpečné úseky trasy. To předchází vzniku úrazům.

V průběhu konání takovýchto akcí je výhodné mít u sebe různé pomůcky, které nám mohou prokázat nemalou službu. Za základní pomůcky lze považovat mapu daného kraje, turistického průvodce, atlasy přírodnin, kompas či buzolu, dalekohled a v neposlední řadě lékárníčku.

Hra

Vzhledem ke skutečnosti, že hrou se zabývá mnoho autorů, existuje velké množství definic. Každý autor na hru pohlíží jinak a jinak ji definuje.

Průcha, Walterová a Mareš (2003, s. 75) uvádí, že hra je *„Forma činnosti, která se liší od práce i od učení. Člověk se hrou zabývá po celý život, avšak v předškolním věku má specifické postavení – je vůdčím typem činnosti. Hra má řadu aspektů: aspekt poznávací, procvičovací, emocionální, pohybový, motivační, tvořivostní, fantazijní, sociální, rekreační, diagnostický, terapeutický. Zahrnuje činnosti jednotlivce, dvojice, malé skupiny i velké skupiny. Existují hry, k jejichž provozování jsou nutné speciální pomůcky (hračky, herní pomůcky, sportovní náčiní, nástroje, přístroje). Většina her má podobu sociální interakce s explicitně formulovanými pravidly (danými dohodou aktérů nebo společenskými konvencemi). Ve hře se mnoho pozornosti věnuje jejímu průběhu (hry s převahou spolupráce, s převahou soutěžení).*

Neuman (2011, s. 18) definuje hru jako *„svobodné nakládání s časem, který naplňuje. Podstata hry spočívá v dynamice střídání počátečního napětí a uvolnění skrytého v řešení, což se opakuje bez definitivního konce. ...Hra je forma chování s jednoduchou strukturou cílů a časovou perspektivou. Správná hra obvykle obsahuje útok, únik, sledování, srovnávání, napodobování, změnu, důvěru a náhodu. Hra má rysy dobrodružnosti obsažené v každém novém objevování i překonávání.“*

Dle uvedených definic lze tedy shrnout, že hra je součástí každodenního života ale i významných událostí. Díky hře člověk zažívá nevšední dobrodružství, legraci a je to činnost, při které se člověk může stát někým či něčím jiným, ovšem jen v mysli.

3 PRAKTICKÁ ČÁST

V rámci teoretické části práce bylo popsáno to, co určuje organizaci pobytu žáků a učitelů na škole v přírodě. Praktická část práce je zaměřena na zjištění zájmu o organizování školy v přírodě učitelů působících na základních školách v Praze 1 a Praze 2. Dále je zaměřena na zkušenosti, které tito učitelé získali při organizování školy v přírodě.

3.1 Stanovení hypotéz

Níže jsou stanoveny hypotézy, které budou v rámci praktické části potvrzeny či vyvráceny.

Hypotéza č. 1

Předpokládám, že více než 70 % učitelů pořádalo školu v přírodě.

Hypotéza č. 2

Předpokládám, že méně než 30 % učitelů organizuje školy v přírodě z toho důvodu, že to vyžaduje vedení školy.

Hypotéza č. 3

Předpokládám, že více než 50 % učitelů se organizaci školy v přírodě věnuje 2–3 měsíce.

Hypotéza č. 4

Lze předpokládat, že pro více než 20 % učitelů je nejnáročnější zjistit, jaká legislativa je s organizací školy v přírodě spojena.

3.2 Metodologie výzkumu

Charakteristika výzkumného vzorku

V průběhu prosince 2017 a ledna 2018 byl uskutečněn sběr dat. Osloveni byli třídní učitelé 15 základních škol z Prahy 1 a Prahy 2.

Učitelé byli osloveni pomocí elektronické pošty. Součástí e-mailu byl průvodní dopis⁵⁴ a odkaz na dotazník.⁵⁵ Průvodní dopis sloužil k tomu, aby učitelům přiblížil problematiku výzkumného šetření. Dále v něm bylo uvedeno datum, do kterého sběr dat probíhal. Email byl odeslán na 161 e-mailových adres, které byly uvedeny na webových stránkách dané základní školy. Vrátilo se 71 plně vyplněných dotazníků, návratnost dotazníků tedy činí 44 %.

Metody výzkumu

Pro získání dat k praktické části závěrečné práce jsem zvolila metodu dotazníkového šetření, jedná se o kvantitativní výzkum. Tuto metodu jsem zvolila z toho důvodu, že je vhodná pro hromadné získávání údajů. Účelem bylo zjistit, zda učitelé organizovali školu v přírodě a pokud ano, s čím vším se v průběhu organizace setkali. Pro rozšíření informací získaných pomocí dotazníkového šetření jsem zařadila další výzkumnou metodu, a to nestrukturovaný dotazník, jedná se o kvalitativní výzkum. Pomocí rozhovoru jsem získala konkrétní informace a mohla jsem dané téma zkoumat podrobněji.

Dotazník

Byl sestaven dotazník pro učitele základních škol. Před samotným sestavováním dotazníku byly uskutečněny rozhovory s učiteli prvního stupně základní školy. Témata rozhovorů byla prospěšná při formulaci otázek do dotazníku.

Konečná forma dotazníku obsahuje 13 položek. V dotazníku jsou zastoupeny otázky uzavřené, polouzavřené a otázky škálové.

⁵⁴ Příloha č. 16 – Průvodní dopis, zdroj: vlastní zpracování

⁵⁵ Příloha č. 17 – Dotazník, zdroj: vlastní zpracování

Rozhovor

Na základě dat získaných pomocí dotazníku byly určeny otázky, které byly použity při rozhovoru s učiteli. Struktura rozhovoru byla sestavena na základě struktury dotazníku. Struktura dotazníku byla pro účely rozhovoru upravena, některé otázky byly zcela vypuštěny, naopak některé otázky byly v rámci rozhovoru rozvíjeny. Účelem rozhovoru bylo zabývat se některými tématy více do hloubky a zjistit o dané problematice konkrétnější informace. Rozhovory byly zaměřeny především na zkušenosti učitelů.

Pilotní výzkum

První verze dotazníku byla sestavena s jednou paní učitelkou prvního stupně základní školy. S první verzí dotazníku byl proveden pilotní výzkum s pěti učiteli, kteří působí na prvním stupni základní školy. Na základě pilotního výzkumu byl dotazník upraven. Byly zjednodušeny některé otázky, dvě z nabízených otázek byly zcela vypuštěny a jedna byla přidána. Byly upraveny i nabízené odpovědi, ke dvěma otázkám byla přidána další jedna možnost odpovědi a k jedné otázce byly přidány dvě další možnosti odpovědi. Dále byl přidán text, který specifikoval pojem škola v přírodě.

Metodika výzkumného šetření

Údaje získané pomocí dotazníku byly zpracovány pomocí programu Word a Excel. Výsledky jsou vyhodnoceny v tabulkách a grafech. Pro znázornění odpovědí byl zvolen graf výsečový a pro znázornění odpovědí z položky další byl použit graf sloupcový.

Údaje získané pomocí rozhovoru byly zpracovány slovně. Tuto metodu vyhodnocení jsem zvolila z toho důvodu, že získané informace nebylo možné zařadit do tabulky či grafu. Každá paní učitelka, se kterou byl rozhovor uskutečněn, organizovala školu v přírodě za jiných podmínek.

3.3 Dotazník

Gavora (2000, str. 99) uvádí, že dotazník je výzkumný nástroj, díky kterému lze získat velké množství informací od mnoha respondentů. Respondentovi jsou otázky předloženy v písemné formě, na tyto otázky respondent písemně odpovídá.

Dotazník jsem pro získání dat do praktické části závěrečné práce zvolila z toho důvodu, že jsem chtěla oslovit co nejvíce učitelů a získat tak co nejvíce informací.

Dotazník jsem vytvořila tak, aby jeho vyplnění učiteli nezabralo více než 10 minut a aby otázky byly formulovány srozumitelně. Dotazník jsem vytvořila online a rozeslala ho učitelům pomocí elektronické pošty.

Interpretace dotazníku

1. Jste? (muž/žena)

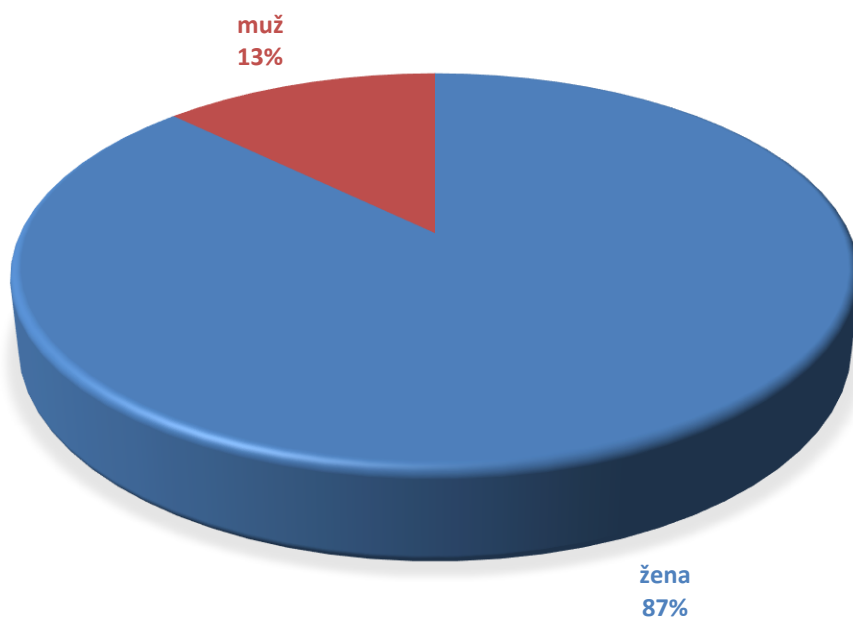
První položka v dotazníku byla zařazena proto, abych zjistila, jaké je zastoupení žen a mužů působících na prvním stupni základní školy. Otázka je vyhodnocena v tabulce č. 1 a v grafu č. 1. Na tuto položku odpovědělo 71 respondentů.

Tabulka č. 1: Pohlaví respondentů

POHLAVÍ	POČET ODPOVĚDÍ
žena	62
muž	9

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 1: Pohlaví respondentů a četnost uvedení jednotlivých odpovědí vyjádřena v procentech

Zdroj: vlastní zpracování

Z výše uvedeného vyplývá, že bylo zastoupeno 62 žen a 9 mužů. Tento fakt poukazuje na to, že na prvním stupni základních škol působí převážně ženy. Můžu se domnívat, že tato skutečnost je způsobena tím, že ve školství není tak velká příležitost ke kariérnímu růstu, jako je tomu v jiných odvětvích. Předpokládám, že pro mnoho mužů je nedostatečné i finanční ohodnocení učitelů. Z celkového počtu respondentů je zastoupení žen 87 % a zastoupení mužů je 13 %.

2. Jak dlouhá je Vaše pedagogická praxe?

Druhou položkou v dotazníku jsem zjišťovala délku pedagogické praxe učitelů. Chtěla jsem zjistit, jakou souvislost má délka pedagogické praxe s pořádáním školy v přírodě. Předpokládám, že školu v přírodě organizují zkušenější učitelé, jejichž délka pedagogické praxe je delší než 2 roky. Na tuto otázku odpovědělo celkem 71 respondentů. Tato otázka je vyhodnocena v tabulce č. 2 a v grafu č. 2.

Tabulka č. 2: Délka pedagogické praxe respondentů

DÉLKA PEDAGOGICKÉ PRAXE	POČET ODPOVĚDÍ
do dvou let	8
do pěti let	9
do deseti let	10
do dvaceti let	20
nad dvacet let	24

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 2: Délka pedagogické praxe respondentů a četnost uvedení jednotlivých odpovědí vyjádřena v procentech

Zdroj: vlastní zpracování

Dle získaných dat na prvním stupni působí 8 učitelů, s délkou praxe kratší než dva roky, což činí 11 %. Učitelů, jejichž praxe není delší než pět let a kratší než dva roky, je 9, což činí 13 %. Délka praxe 10 učitelů je delší než pět let a kratší než deset let, což z celkového počtu činí 14 %. Délka praxe 20 učitelů je delší než pět let a kratší než 20 let, to činí 28 %. A 24 učitelů spadá do skupiny, jejichž praxe je delší než 20 let, to činí 34 %.

Mohu se domnívat, že počet učitelů s délkou praxe kratší než 2 roky, je tak nízký z toho důvodu, že ti, kteří v posledních letech vychází z univerzit a jsou kvalifikováni vykonávat tuto profesi, odchází z mnoha důvodů pracovat do jiných odvětví.

3. Pořádal/a jste někdy školu v přírodě pro žáky prvního stupně základní školy?

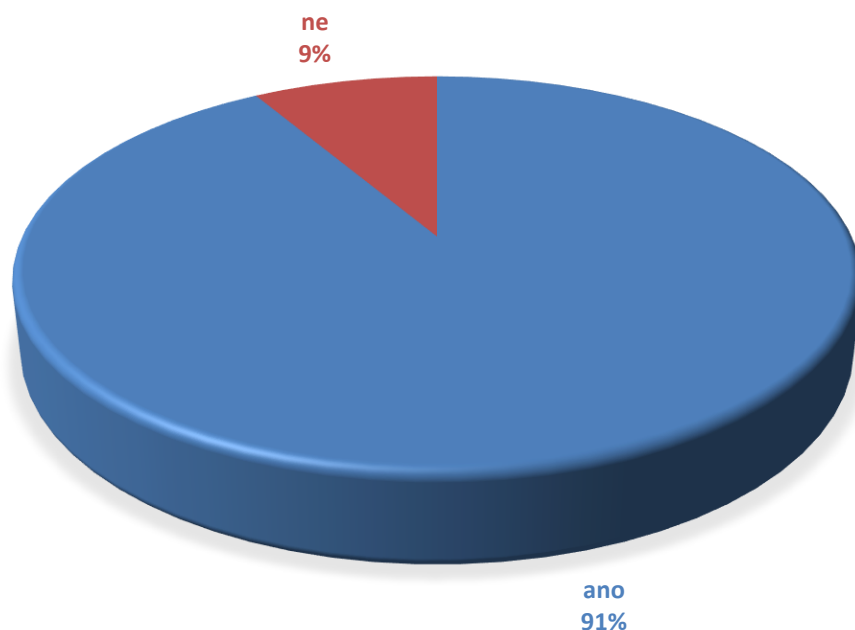
Cílem této otázky bylo ověřit hypotézu č. 1, ve které předpokládám, že více než 70 % učitelů pořádalo školu v přírodě. Na základě vlastní zkušenosti se domnívám, že většina učitelů působících na 1. stupni základní školy v Praze má zkušenost s organizováním školy v přírodě. Na tuto položku odpovědělo 71 respondentů.

Tabulka č. 3: Vlastní zkušenost učitelů s organizací školy v přírodě

ZKUŠENOST S ORGANIZOVÁNÍM ŠKOLY V PŘÍRODĚ	POČET ODPOVĚDÍ
ano	65
ne	6

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 3: Vlastní zkušenost učitelů s organizací školy v přírodě a četnost uvedení jednotlivých odpovědí vyjádřena v procentech

Zdroj: vlastní zpracování

Ze získaných dat vyplývá, že kladně odpovědělo 65 učitelů, 6 učitelů odpovědělo záporně. Mohu se domnívat, že záporné odpovědi souvisejí s tím, že 5 z těchto respondentů ve školství působí méně než dva roky. Na základě získaných informací byl sestaven graf č. 3, který uvádí že 91 % učitelů školu v přírodě již organizovalo a 9 % učitelů nikoli.

Těmito údaji se hypotéza č. 1 potvrdila.

Po porovnání dat získaných pomocí 3. otázky a 4. otázky dotazníku vyplynulo, že délka pedagogické praxe nesouvisí s tím, zda má učitel zkušenost s organizováním školy v přírodě. Můj předpoklad, že zkušenost s organizací školy v přírodě má zkušenější učitel, jehož pedagogická praxe je delší než dva roky, byl vyvrácen. Dle získaných dat vyplývá, že zkušenost s organizací školy v přírodě mají i učitelé, jejichž délka pedagogické praxe je kratší než dva roky.

4. Co Vás vedlo k zorganizování školy v přírodě?

Můžete zvolit více odpovědí.

Touto položkou jsem chtěla ověřit hypotézu č. 2, ve které předpokládám, že méně než 30 % učitelů organizuje školu v přírodě z toho důvodu, že to vyžaduje vedení školy. Domnívám se totiž, že organizace školy v přírodě je náročná činnost a učitel by měl sám zvážit, zda se do ní pustí či ne. Nepovažuji tedy za přínosné, pokud vedení školy učitelům organizování této náročné akce nařizuje. Předpokládám, že pokud se učitel sám rozhodne, že školu v přírodě pro žáky zorganizuje, bude tato akce pro obě strany přínosnější.

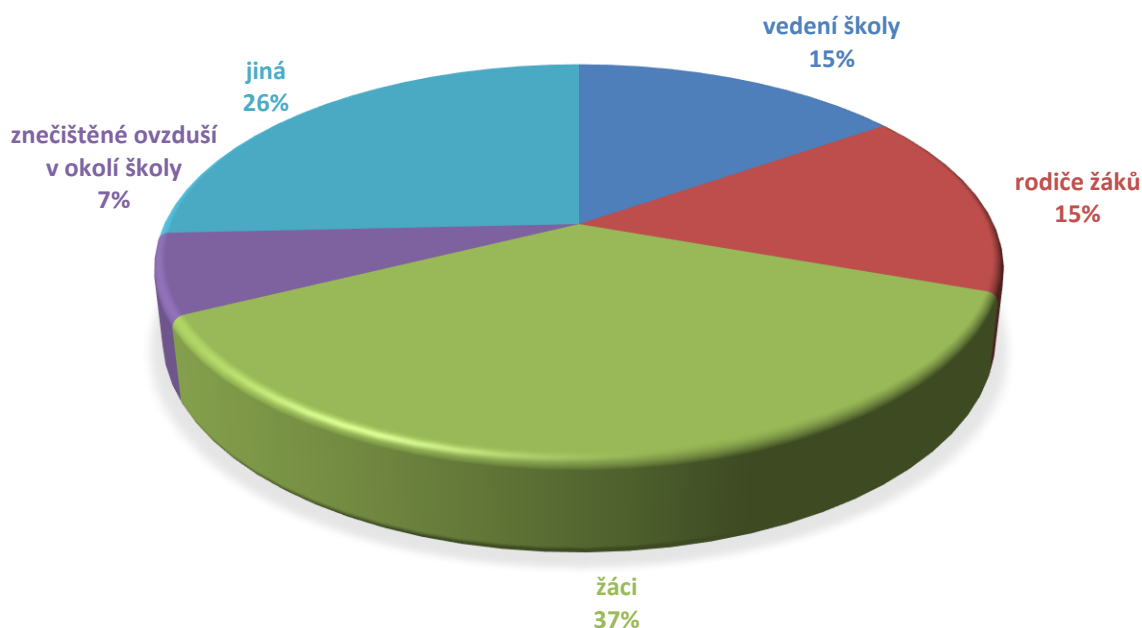
V této položce učitel mohl zvolit více odpovědí a také měl možnost napsat další důvod, ze kterého organizuje školu v přírodě on sám. V tabulce č. 4 a v grafu č. 4 je vyhodnoceno celkem 105 získaných odpovědí od 65 respondentů, kteří na otázku odpověděli.

Tabulka č. 4: Důvod k zorganizování školy v přírodě

DŮVOD	POČET ODPOVĚDÍ
vedení školy	16
rodiče žáků	16
žáci	39
znečištěné ovzduší v okolí školy	7
jiná	27

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 4: Důvod k zorganizování školy v přírodě a četnost uvedení jednotlivých odpovědí vyjádřena v procentech

Zdroj: vlastní zpracování

Ze získaných dat vyplývá, že nejdůležitějším důvodem k zorganizování školy v přírodě byli samotní žáci, k této odpovědi se přiklonilo 39 učitelů, což činí 37 %. Jinou odpověď zvolilo 27 učitelů. Učitelé uvedli jiný důvod, proč školu v přírodě zorganizovali. Tato odpověď je vyhodnocena v tabulce č. 5 a v grafu č. 5. Rodiče žáků, tuto odpověď zvolilo 16 učitelů, to činí 15 %. Stejný počet respondentů zvolil odpověď, která poukazuje na to, že důvodem bylo vedení školy. Nejméně hlasů získala odpověď, která poukazuje na znečištěné ovzduší v okolí školy. Tuto odpověď zvolilo 7 učitelů, což činí 7 %. Předpokládala jsem, že tuto odpověď zvolí více učitelů z toho důvodu, že Praha 1 a Praha 2 se vyznačuje ovzduším, které je více znečištěné než v okrajových částech Prahy, a také z toho důvodu, že učitelé působící na školách v centru Prahy nemají tak velkou možnost s žáky vyrazit do přírody. Mohu se tedy domnívat, že tento důvod je jeden z dalších důvodů, proč učitelé školu v přírodě zorganizovali, hlavním důvodem byl pravděpodobně ten, který učitelé uvedli a je vyhodnocen výše.

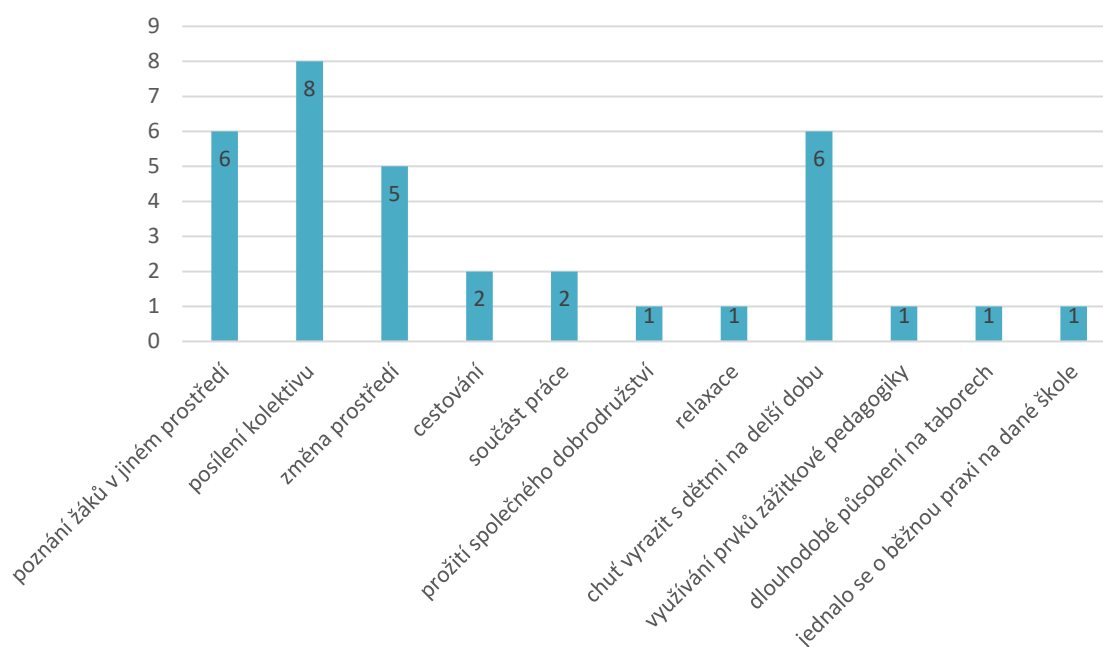
Na základě získaných dat byla tedy hypotéza č. 2 potvrzena.

Tabulka č. 5: Odpovědi z položky jiná u 4. otázky

DŮVOD	POČET ODPOVĚDÍ
poznání žáků v jiném prostředí	6
posílení kolektivu	8
změna prostředí	5
cestování	2
součást práce	2
prožití společného dobrodružství	1
relaxace	1
chuť vyrazit s dětmi na delší dobu	6
využívání prvků zážitkové pedagogiky	1
dlouhodobé působení na táborech	1
jednalo se o běžnou praxi v dané škole	1

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 5: Četnost uvedení jednotlivých odpovědí v položce jiná u 4. otázky

Zdroj: vlastní zpracování

Učitelů, kteří uvedli jiný důvod, proč školu v přírodě zorganizovali, je celkem 27. Někteří učitelé uvedli více důvodů. Důvody, které učitelé uváděli, se mnohdy shodovaly. Tyto odpovědi a počet jejich uvedení jsou uvedeny v tabulce č. 5 a v grafu č. 5.

Nejčastěji učitelé uváděli, že důvodem bylo posílení kolektivu, tato odpověď byla uvedena celkem 8x. Poznání žáků v jiném prostředí a chuť vyrazit s dětmi na delší dobu,

každá z těchto odpovědí byla uvedena celkem 6x. Často uváděným důvodem byla změna prostředí, tato odpověď se objevila celkem 5x.

Cestování a to, že zorganizování a uskutečnění školy v přírodě je součástí práce, každá z těchto odpovědí byla uvedena 2x. Prožít společné dobrodružství, relaxace, využívání prvků zážitkové pedagogiky, to, že paní učitelka dlouhodobě působila na dětských táborech, či že se v dané škole jednalo o běžnou praxi organizovat a pořádat školu v přírodě, každá z těchto odpovědí byla uvedena jedním učitelem.

5. Jak dlouho Vám trvala celková příprava školy v přírodě?

Celkovou přípravou školy v přírodě je třeba chápat časový úsek, který jste věnoval/a organizaci školy v přírodě. Jedná se o činnosti jako např. zařizování ubytování, vyřizování veškerých dokumentů spojených se školou v přírodě apod.

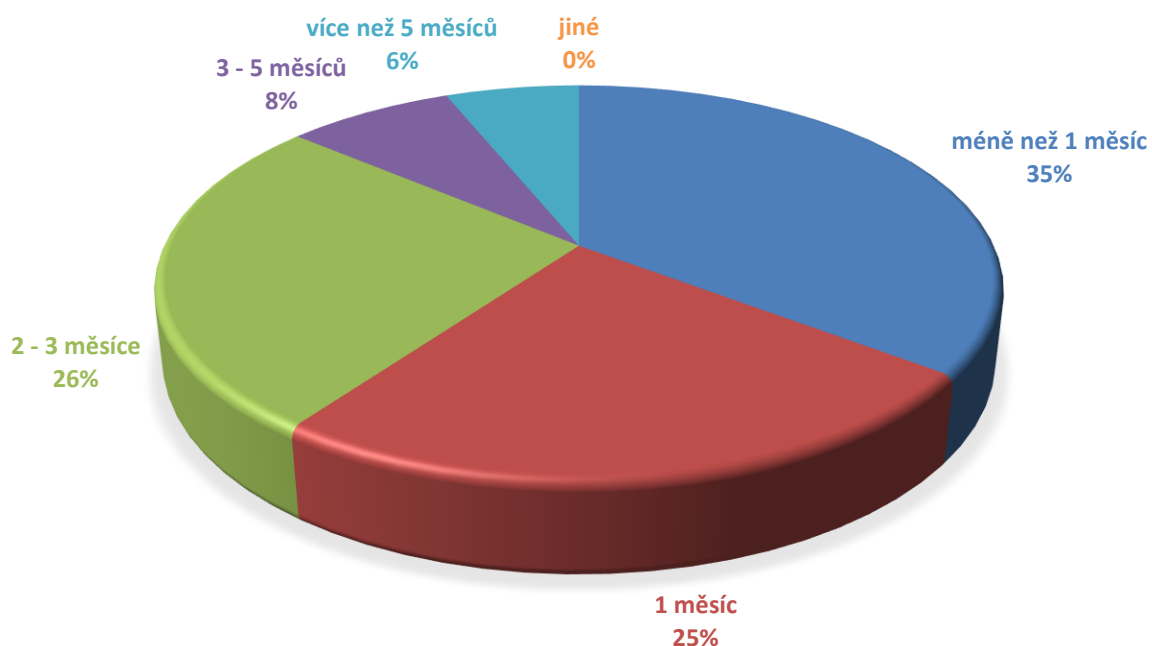
Touto položkou v dotazníku jsem chtěla zjistit, kolik času je potřeba k samotné organizaci školy v přírodě a zároveň jsem pomocí získaných dat chtěla ověřit hypotézu č. 3, ve které předpokládám, že více než 50 % učitelů se organizaci školy v přírodě věnuje 2–3 měsíce.

Tabulka č. 6: Doba trvání celkové přípravy školy v přírodě

ČASOVÝ ÚSEK	POČET ODPOVĚDÍ
méně než 1 měsíc	23
1 měsíc	16
2–3 měsíce	17
3–5 měsíců	5
více než 5 měsíců	4
jiná	0

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 6: Doba trvání celkové přípravy školy v přírodě a četnost uvedení jednotlivých odpovědí vyjádřena v procentech

Zdroj: vlastní zpracování

Na tuto otázku odpovědělo 65 učitelů, ti nejčastěji uváděli, že zorganizování školy v přírodě jim zabralo méně než jeden měsíc. Tuto odpověď uvedlo 23 učitelů, to činí 35 % z celkového počtu odpovědí. 1 měsíc věnovalo přípravě 16 učitelů, to činí 25 %. 17 učitelů uvedlo, že organizaci školy v přírodě věnovali 2–3 měsíce, což činí 26 %. 3-5 měsíců věnovalo této záležitosti 5 učitelů, což činí 8 %, a 4 učitelé se organizací zabývali déle než 5 měsíců, to činí 6 %. Jinou odpověď ne zvolil žádný učitel.

Na základě získaných dat byla hypotéza č. 3 vyvrácena.

6. V průběhu kolika dní jste se věnoval/a vyřízení veškerých potřebných dokumentů?

Tato položka byla do dotazníku zařazena z toho důvodu, že jsem chtěla zjistit, v průběhu kolika dní se v průběhu celkové organizace školy v přírodě učitelé věnovali vyřízení veškerých potřebných dokumentů. Na tuto položku odpovědělo 65 respondentů a je vyhodnocena v tabulce č. 7 a v grafu č. 7.

Tabulka č. 7: Počet dní v průběhu kterých se učitel věnoval vyřízení potřebných dokumentů

POČET DNÍ	POČET ODPOVĚDÍ
v průběhu zhruba 7 dní	22
v průběhu zhruba 15 dní	11
v průběhu zhruba 25 dní	14
v průběhu zhruba 35 dní	16
v průběhu zhruba 45 dní	2
jiná	0

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 7: Počet dní v průběhu kterých se učitel věnoval vyřízení potřebných dokumentů a četnost uvedení jednotlivých odpovědí vyjádřena v procentech

Zdroj: vlastní zpracování

Z výše uvedených dat vyplývá, že 22 učitelů se vyřízení veškerých dokumentů věnovalo v průběhu zhruba 7 dní, to činí 8 % z celkového počtu odpovědí. V průběhu zhruba 15 dní se této činnosti věnovalo 11 učitelů, to činí 18 %. 14 učitelů uvedlo, že vyřízení dokumentů se věnovalo v průběhu zhruba 25 dní, to činí 30 %. V průběhu 35 dní se této činnosti věnovalo 16 učitelů, to činí 42 %. 2 učitelé uvedli, že této činnosti se věnovali v průběhu zhruba 45 dní, to činí 2 %. Jinou odpověď neuvedl žádný učitel.

7. V průběhu kolika dní jste se věnoval/a přípravě programu?

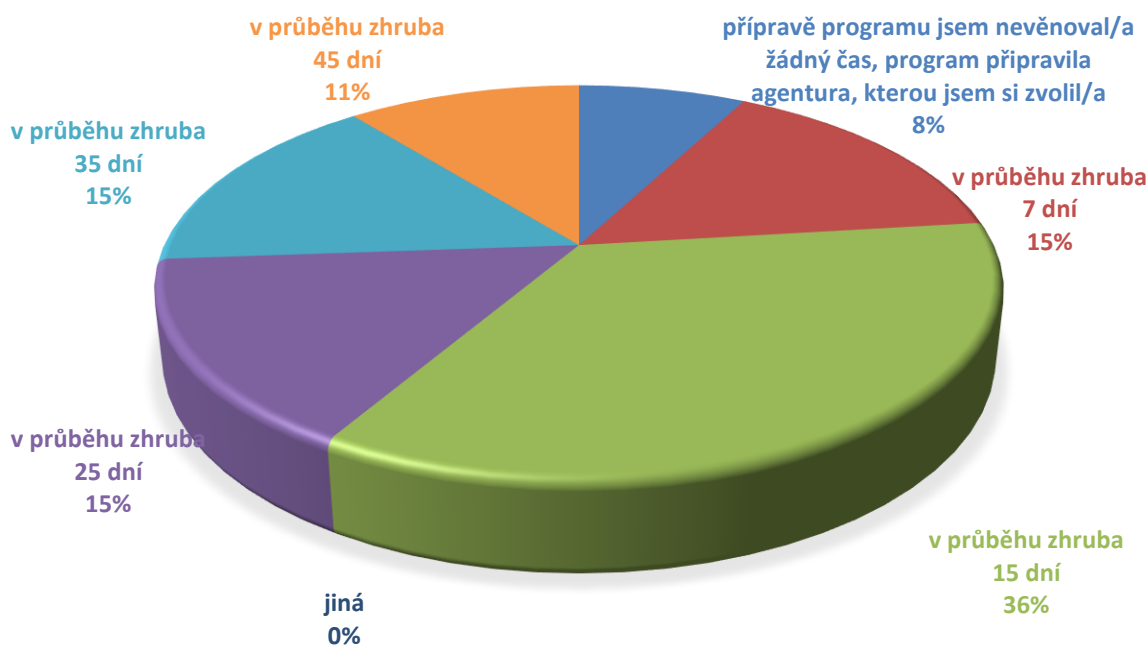
Účelem této položky bylo zjistit, v průběhu kolika dní se z celkové organizace školy v přírodě věnovali přípravě programu. Na tuto otázku odpovědělo celkem 65 respondentů. Tato otázka je vyhodnocena v tabulce č. 8 a v grafu č. 8.

Tabulka č. 8: Počet dní v průběhu kterých se učitel věnoval přípravě programu

POČET DNÍ	POČET ODPOVĚDÍ
přípravě programu jsem nevěnoval/a žádný čas	5
v průběhu zhruba 7 dní	10
v průběhu zhruba 15 dní	23
v průběhu zhruba 25 dní	10
v průběhu zhruba 35 dní	10
v průběhu zhruba 45 dní	7
jiná	0

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 8: Počet dní v průběhu kterých se učitel věnoval přípravě programu a četnost uvedených jednotlivých odpovědí vyjádřena v procentech

Zdroj: vlastní zpracování

Z výše uvedeného vyplývá, že 10 učitelů se přípravě programu věnovalo v průběhu zhruba 7 dní, to činí 15 % z celkového počtu odpovědí. V průběhu zhruba 15 dní se přípravě

programu věnovalo 23 učitelů, což činí 36 %. 10 (15%) učitelů se této činnosti věnovalo v průběhu zhruba 25 dní. V průběhu 35 dní se této činnosti věnovalo 10 učitelů, to činí 15 %. 7 učitelů uvedlo, že se této činnosti věnovalo v průběhu zhruba 45 dní, to činí 11 %. Jinou odpověď neuvedl žádný učitel.

8. Jak náročné pro vás bylo zjistit všechny legislativní náležitosti týkající se organizace školy v přírodě?

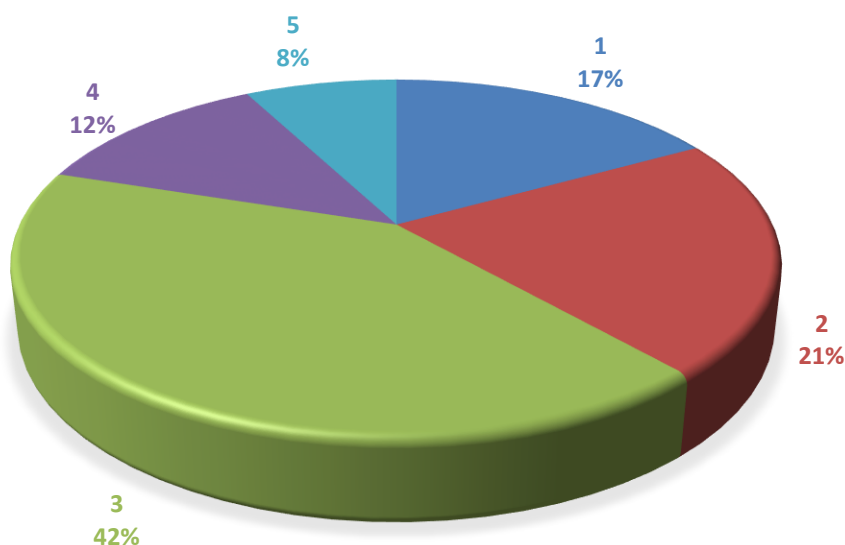
Touto otázkou jsem chtěla ověřit hypotézu č. 4, ve které předpokládám, že pro více než 20 % učitelů je nejnáročnější zjistit, jaká legislativa je s organizací školy v přírodě spojena. Na otázku odpovědělo 65 respondentů a je vyhodnocena v tabulce č. 9 a v grafu č. 9.

Tabulka č. 9: Náročnost zjištění potřebné legislativy

NÁROČNOST ZJIŠTĚNÍ POTŘEBNÉ LEGISLATIVY	POČET ODPOVĚDÍ
1 (vůbec to pro mne nebylo náročné)	11
2	14
3	27
4	8
5 (bylo to pro mne to nejnáročnější)	5

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 9: Náročnost zjištění potřebné legislativy a četnost uvedení jednotlivých odpovědí vyjádřena v procentech

Zdroj: vlastní zpracování

Z výše uvedeného je patrné, že stupeň náročnosti 1 zvolilo 11 učitelů, to činí 17 % z celkového počtu odpovědí. Stupeň 2 uvedlo 14 učitelů, to tvoří 21 %. Lze předpokládat, že učitelé, kteří uvedli stupeň náročnosti 1 a 2, mají velkou podporu ze strany vedení školy. Buď to jsou učitelům tyto informace volně přístupné, nebo se o tuto záležitost stará např. hospodárka školy apod. Nejvíce učitelů uvedlo stupeň náročnosti 3. Tuto odpověď uvedlo 27 učitelů, což tvoří 42 % z celkového počtu. 8 učitelů uvedlo stupeň náročnosti 4, to tvoří 12 %, a 5 učitelů uvedlo stupeň náročnosti 5, to tvoří 8 %. Lze se tedy domnívat, že učitelé, kteří zvolili stupeň náročnosti 4 a 5, nemají tak velkou podporu ze strany vedení školy a musí sami zjišťovat, jaké administrativní náležitosti jsou s organizací školy v přírodě spojené. Lze se tedy domnívat, že vyřizováním těchto záležitostí na dané škole není nikdo přímo pověřen.

Údaji získanými pomocí této otázky byla hypotéza č. 4 vyvrácena.

9. Jak jste získal/a informace o veškerých legislativních náležitostech, které musí vedoucí pobytu v rámci organizace školy v přírodě vyřídit?

Touto otázkou jsem chtěla zjistit, jakým způsobem učitelé získali informace o tom, jaké legislativní náležitosti musí v rámci organizace školy v přírodě vyřídit. Chtěla jsem zjistit především to, jakou podporu mají učitelé v této oblasti u vedení školy.

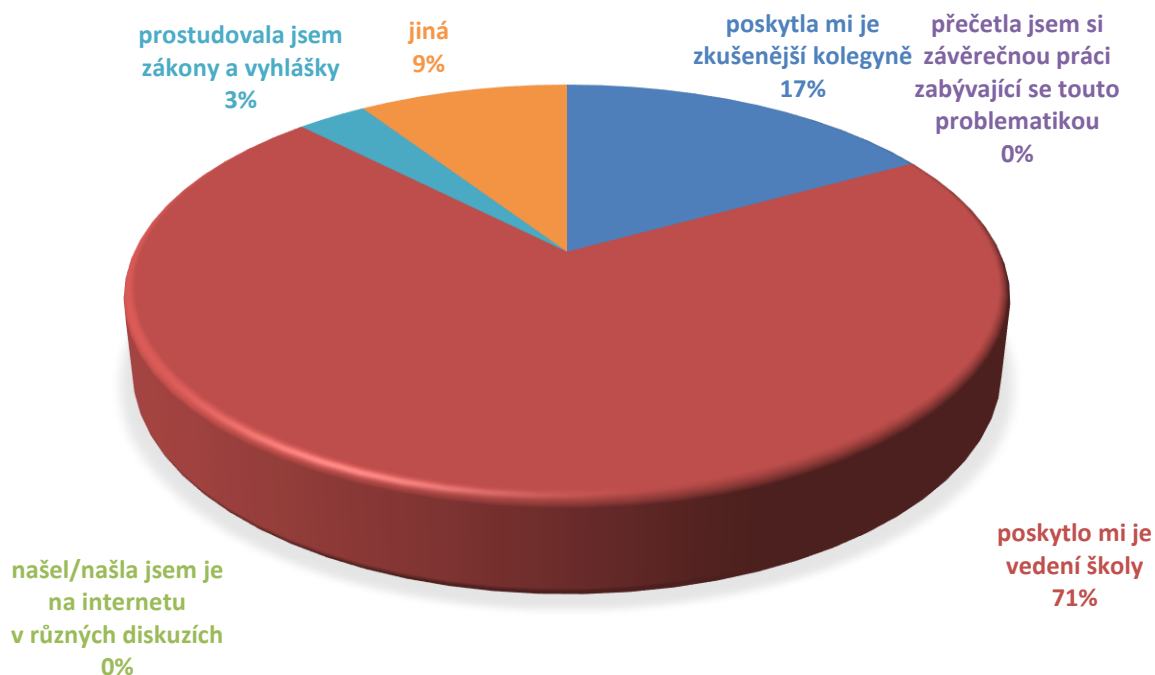
Na tuto otázku odpovědělo 65 respondentů. Údaje získané pomocí této otázky jsou zpracovány v tabulce č. 10 a v grafu č. 10.

Tabulka č. 10: Způsob získání informací o legislativních náležitostech spojených s organizací školy v přírodě

ZPŮSOB	POČET ODPOVĚDÍ
poskytla mi je zkušenější kolegyně	11
poskytlo mi je vedení školy	46
našel/našla jsem je na internetu v různých diskuzích	0
přečetla jsem si závěrečnou práci zabývající se touto	0
prostudovala jsem zákony a vyhlášky	2
jiná	6

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 10: Způsob získání informací o legislativních náležitostech spojených s organizací školy v přírodě a četnost uvedení jednotlivých odpovědí vyjádřena v procentech

Zdroj: vlastní zpracování

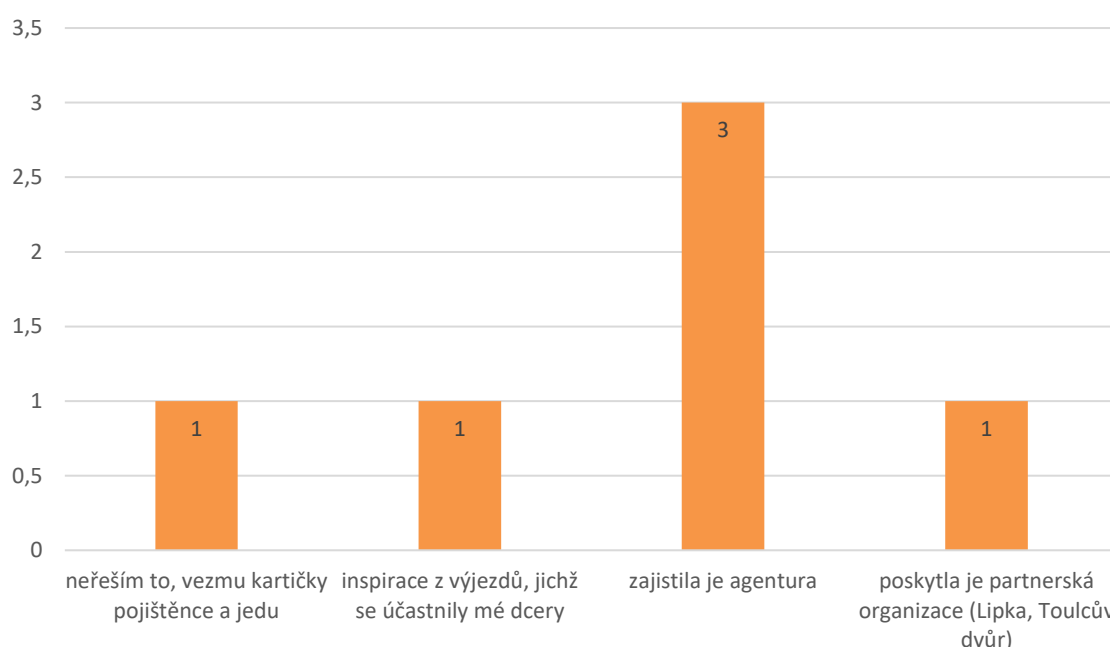
Nejvíce respondentů odpovědělo, že jim je poskytlo vedení školy. Mohu se tedy domnívat, že ředitelé škol mají zájem na tom, aby veškeré dokumenty, které jsou k organizaci školy v přírodě potřebné, byly řádně vyplněny a odevzdány tam, kam náleží. Dalším důvodem je nejspíše to, že mají zájem o to, aby učitelé školu v přírodě organizovali a touto cestou se jim snaží tuto náročnou práci usnadnit. Tuto odpověď uvedlo 46 učitelů, což činí 71 % z celkového počtu. 11 učitelů uvedlo, že tyto informace jim poskytla zkušenější kolegyně, to činí 17 % z celkového počtu odpovědí. Odpověď, že tyto informace byly získány na základě prostudování zákonů a vyhlášek, byla uvedena 2x, to činí 3 %. Žádný z učitelů nezvolil odpověď, která říkala, že informace byly získány na základě prostudování závěrečné práce zabývající se touto problematikou či že byly získány na základě získaných informací z internetových diskuzí. Jiná odpověď byla uvedena 6 respondenty, to činí 9 % z celkového počtu získaných odpovědí. Jiné odpovědi jsou vyhodnoceny v tabulce č. 11 a v grafu č. 11.

Tabulka č. 11: Odpovědi z položky jiná u 9. otázky

ZPŮSOB	POČET ODPOVĚDÍ
neřeším to, vezmu kartičky pojištěnce a jedu	1
inspirace z výjezdů, jichž se účastnily mé dcery	1
zajistila je agentura	3
poskytla partnerská organizace (Lipka, Toulcův dvůr)	1

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 11: Četnost uvedených odpovědí v položce jiná u 9. otázky

Zdroj: vlastní zpracování

Jiná odpověď byla uvedena celkem 6x. 3 učitelé uvedli, že legislativu zajistila agentura. Neřeším to, vezmu kartičky pojištěnce a jedu, inspirace z výjezdů, jichž se účastnily mé dcery a tyto informace poskytla partnerská organizace (Lipka, Toulcův dvůr), každá z těchto odpovědí byla uvedena celkem jedním učitelem.

10. Jak jste vyhledával/a vhodný objekt pro konání školy v přírodě?

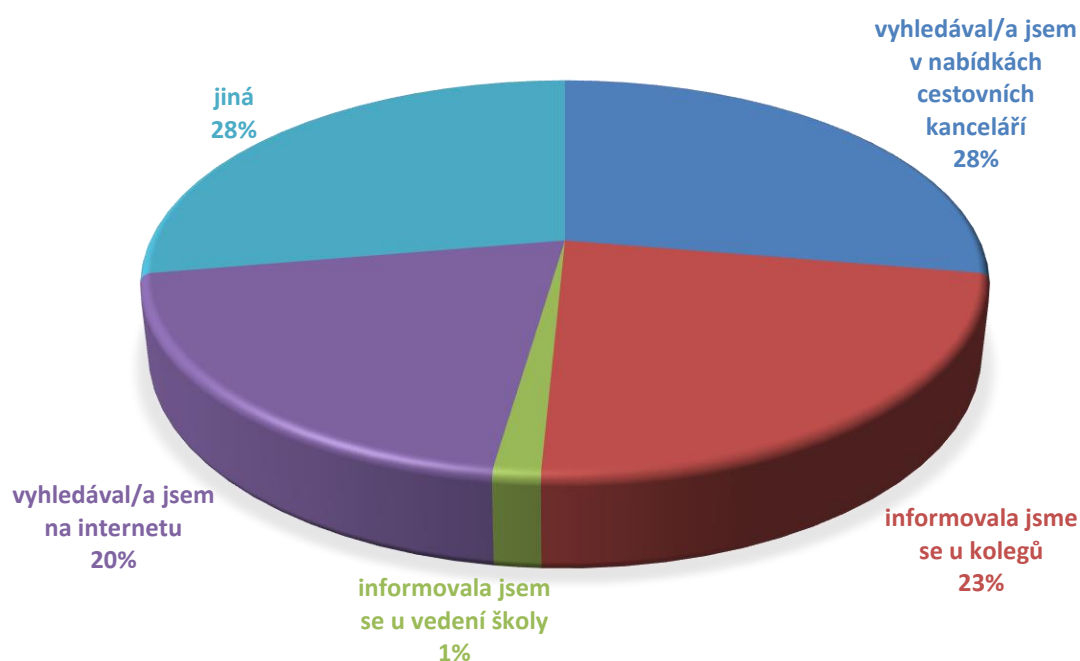
Cílem této položky bylo zjistit, jakým způsobem učitelé vyhledávali vhodný objekt pro konání školy v přírodě. Na tuto položku odpovědělo celkem 65 učitelů. Tato položka je vyhodnocena v tabulce č.12 a v grafu č. 12.

Tabulka č. 12: Způsob vyhledávání vhodného objektu pro konání školy v přírodě

ZPŮSOB	POČET ODPOVĚDÍ
vyhledával/a jsem v nabídkách cestovních kanceláří	18
informoval/a jsem se u kolegů	15
informovala jsem se u vedení školy	1
vyhledával/a jsem na internetu	13
jiná	18

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 12: Způsob vyhledávání vhodného objektu pro konání školy v přírodě a četnost uvedení jednotlivých odpovědí vyjádřena v procentech

Zdroj: vlastní zpracování

Nejčastěji byla volena jiná odpověď a ta odpověď, ve které učitelé uvádí, že vhodný objekt pro pořádání školy v přírodě vyhledávali v nabídkách cestovních kanceláří. Každou z těchto odpovědí zvolilo 18 učitelů, to činí 2x 28 %. Odpovědi z položky jiná jsou vyhodnoceny v tabulce č. 13 a v grafu č. 13. Celkem 15 učitelů uvedlo, že se informovalo u kolegů, to tvoří 23 % z celkového počtu odpovědí. 13 učitelů uvedlo, že informace vyhledávali na internetu, to činí 20 %. 1 respondent uvedl, že se informoval u vedení školy, to činí 1 %.

Pokud učitelé zvolili jinou odpověď, v rámci této odpovědi uvedli, jakým jiným způsobem vyhledávali vhodný objekt pro pořádání školy v přírodě.

Tabulka č. 13: Odpovědi uvedené v položce jiná u 10. otázky

ZPŮSOB	POČET ODPOVĚDÍ
kombinuji všechny možnosti, někam jezdím opakovaně	4
Praha 1 má svůj objekt pro pořádání školy v přírodě	2
navštívím objekt a informuji se na místě	4
přes známé a osvědčené správce objektů	1
reference od kolegů a ekologických organizací	1
škola má vybraný objekt již léta	2
osobní zkušenost	3
konzultace s rodiči	1

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 13: Četnost uvedení odpovědí v položce jiná u 10. otázky

Zdroj: vlastní zpracování

Jak je patrné z tabulky a z grafu, tuto položku volila velká část respondentů. 4 respondenti uvedli, že kombinovali všechny způsoby vyhledávání a na některá místa jezdí dokonce opakovaně. Stejný počet respondentů uvedl, že objekt nejprve navštívili a informovali se na místě. K získané osobní zkušenosti při výběru vhodného objektu pro konání školy v přírodě přihlíželi 3 učitelé. 2 učitelé uvedli, že využili objekt, který školám poskytuje Praha 1. Stejný počet respondentů uvedl, že využili ten objekt, který má škola vybraný již léta. Doporučení známých a přes osvědčené správce samotných objektů, doporučení od kolegů a organizací podporující ekologii a že s výběrem pomohli rodiče žáků, každou z těchto odpovědí uvedl celkem jeden učitel.

11. Jaký objekt jste zvolil/a pro pořádání školy v přírodě?

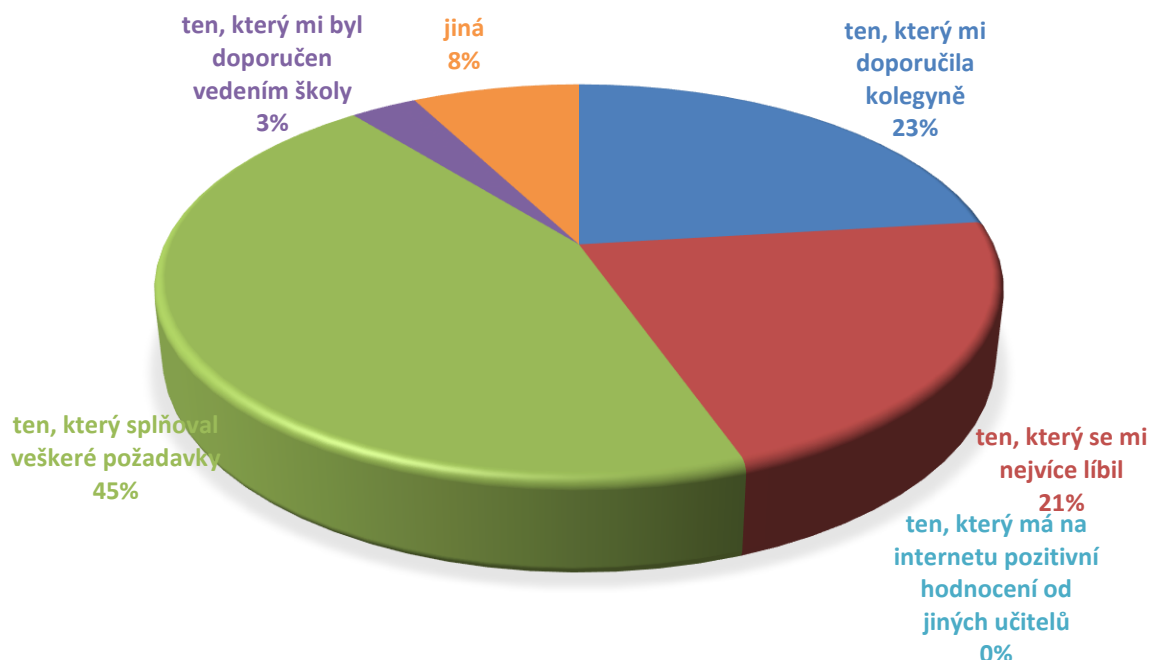
Tato položka se v dotazníku objevila z toho důvodu, že jsem chtěla zjistit, k čemu učitelé přihlíželi, když volili objekt pro konání školy v přírodě. Na tuto otázku odpovědělo 65 respondentů. Získaná data jsou vyhodnocena v tabulce č. 14 a v grafu č. 14.

Tabulka č. 14: Zvolený objekt pro pořádání školy v přírodě

ZVOLENÝ OBJEKT	POČET ODPOVĚDÍ
ten, který mi doporučila kolegyně	15
ten, který se m nejvíce líbil	14
ten, který splňoval veškeré požadavky	29
ten, který mi byl doporučen vedením školy	2
ten, který má na internetu pozitivní hodnocení od jiných učitelů	0
jiná	5

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 14: Zvolený objekt pro pořádání školy v přírodě a četnost uvedení jednotlivých odpovědí vyjádřena v procentech

Zdroj: vlastní zpracování

Největší počet respondentů uvedl, že vybral ten objekt, který splňoval veškeré požadavky. Tuto odpověď zvolilo 29 učitelů, což tvoří 45 % z celkového počtu. Celkem 15 učitelů zvolilo tu odpověď, která říká, že objekt volil dle doporučení kolegů. Tuto možnost

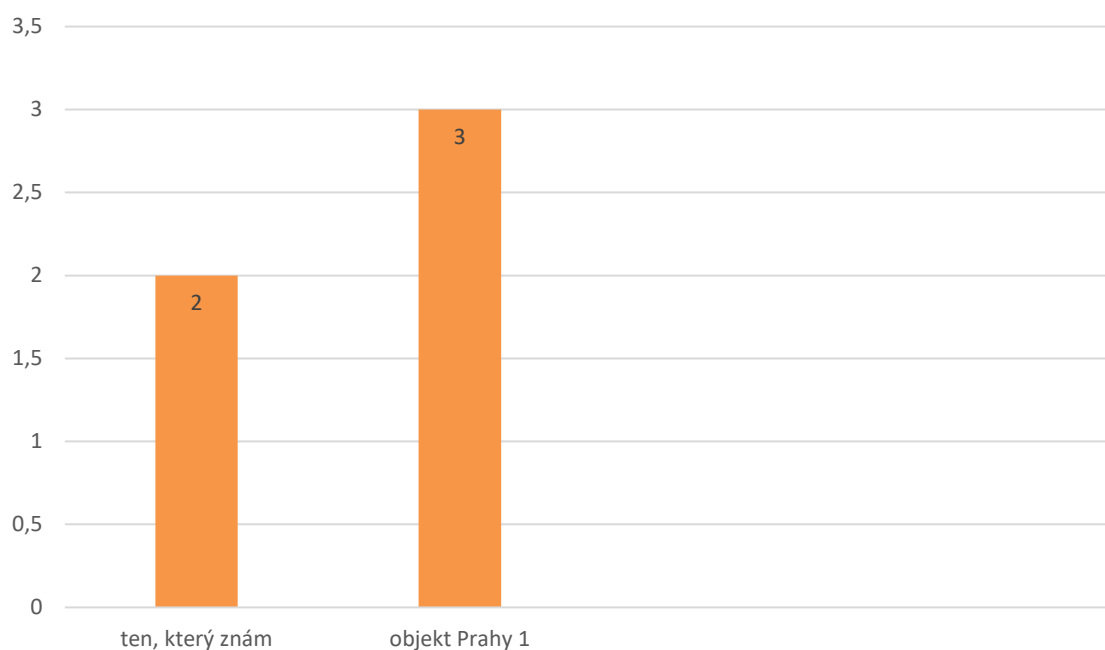
zvolilo celkem 15 učitelů, což tvoří celkem 23 %. 14 (21%) učitelů zvolilo takový objekt, který se jim nejvíce líbil. Jinou odpověď zvolilo 5 respondentů, to tvoří 8 %. Tato odpověď je vyhodnocena v tabulce č.15 a v grafu č. 15. 2 učitelé uvedli, že vybrali ten objekt, který jim byl doporučen vedením školy, to tvoří 3 %. Žádný z respondentů neuvedl odpověď, že pro výběr daného objektu bylo rozhodující hodnocení daného objektu na internetu.

Tabulka č. 15: Odpovědi uvedené v položce jiná u 11. otázky

ODPOVĚDI Z POLOŽKY jiná	POČET ODPOVĚDÍ
ten, který znám	2
objekt Prahy 1	3

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 15: Četnost uvedení odpovědí v položce jiná u 11. otázky

Zdroj: vlastní zpracování

Z výše uvedeného vyplývá, že 3 učitelé zvolili objekt, který nabízí Praha 1. Mohu se domnívat, že nabízený objekt Prahou 1 je pro konání školy v přírodě uzpůsobený a učitelům a žákům poskytuje vhodné podmínky, jak pro výuku, tak pro pohyb po okolí. Objekt, který znají, zvolili 2 učitelé. Předpokládám, že učitelé tento objekt zvolili z toho důvodu, že již znají jeho okolí a možnosti, které se jim v dané lokalitě nabízí. To učitelům jistě usnadňuje práci při vytváření programu.

12. Jak náročné pro Vás bylo připravit program školy v přírodě?

(Vyhledávání a výběr vhodných aktivit, příprava pomůcek a náčiní apod.)

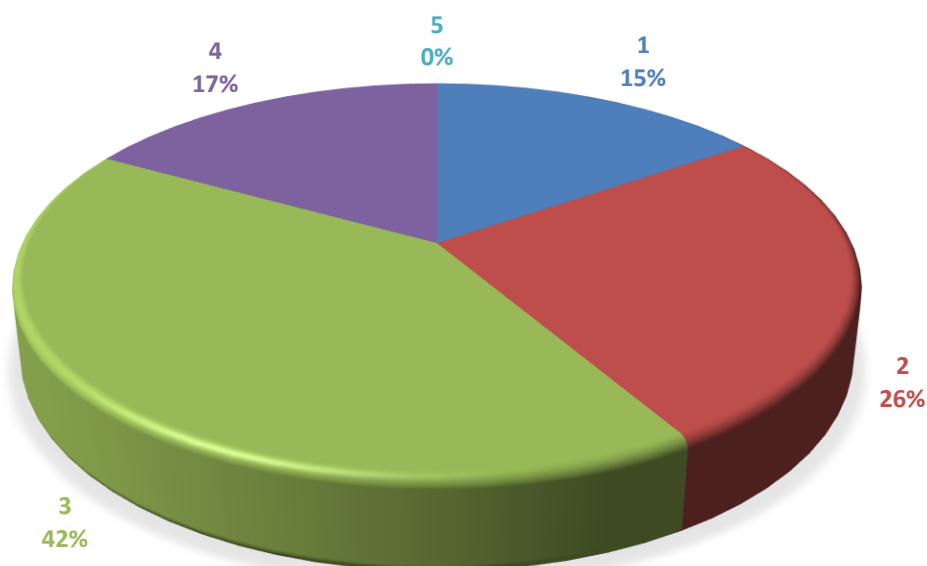
Tato položka byla do dotazníku zařazena proto, abych zjistila, zda je pro učitele náročné připravit program na školu v přírodě. Učitelé volili stupeň náročnosti pomocí číselné škály od 1 do 5. Čím nižší číslo zvolili, tím pro ně bylo snadnější program připravit. Tato položka je vyhodnocena v tabulce č. 16 a v grafu č. 16. Na tuto otázku odpovědělo 65 respondentů.

Tabulka č. 16: Náročnost přípravy programu

NÁROČNOST PŘÍPRAVY PROGRAMU ŠKOLY V PŘÍRODĚ	POČET ODPOVĚDÍ
1 (vůbec to pro mne nebylo náročné)	10
2	17
3	27
4	11
5 (bylo to pro mne to nejnáročnější)	0

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 16: Náročnost přípravy programu a četnost uvedení jednotlivých odpovědí vyjádřena v procentech

Zdroj: vlastní zpracování

Z dat získaných pomocí této otázky vyplývá, že příprava programu nebyla vůbec náročná pro 10 učitelů, to tvoří 15 % z celkového počtu. Mohu se domnívat, že tito učitelé využívali nabídek agentur a program tedy nevytvářeli. Úroveň náročnosti 2 zvolilo 17 učitelů, což tvoří 26 %. Úroveň náročnosti 3 zvolilo 27 učitelů, což tvoří 42 %. Úroveň náročnosti 4 zvolili 4 učitelé, což tvoří 17 %. Mohu se domnívat, že tito učitelé nespolupracovali s cestovní kanceláří a při vymýšlení programu dbali na jeho provázanost. Úroveň náročnosti 5 ne zvolil žádný respondent.

13. Co by zvýšilo Váš zájem o organizování školy v přírodě?

Můžete zvolit více odpovědí.

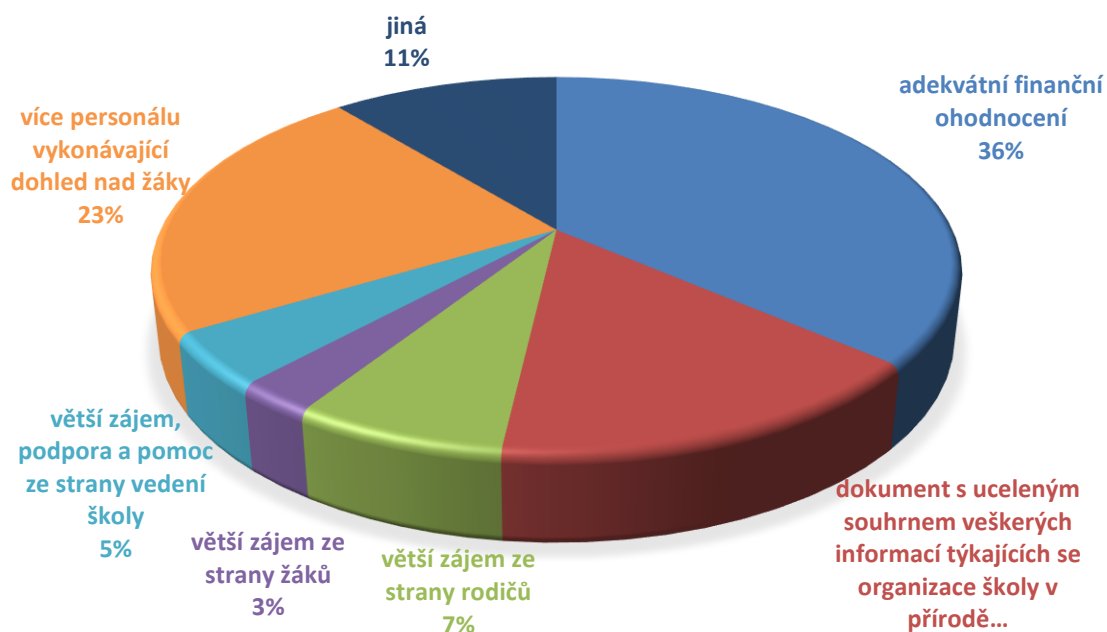
Touto položkou jsem chtěla zjistit především to, zda by pro učitele bylo dostatečnou motivací finanční ohodnocení. Učitelé mohli volit více odpovědí. V tabulce č. 17 a v grafu č. 17 je vyhodnoceno celkem 110 získaných odpovědí, od 65 respondentů, kteří na tuto otázku odpověděli.

Tabulka č. 17: Důvod zvýšení zájmu o organizování školy v přírodě

DŮVOD ZVÝŠENÍ ZÁJMU	POČET ODPOVĚDÍ
adekvátní finanční ohodnocení	40
dokument s uceleným souhrnem veškerých informací	17
větší zájem ze strany rodičů	8
větší zájem ze strany žáků	3
větší zájem, podpora a pomoc ze strany vedení školy	5
více personálu vykonávající dohled nad žáky	25
jiná	12

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 17: Důvod zvýšení zájmu o organizování školy v přírodě a četnost uvedení jednotlivých odpovědí vyjádřena v procentech

Zdroj: vlastní zpracování

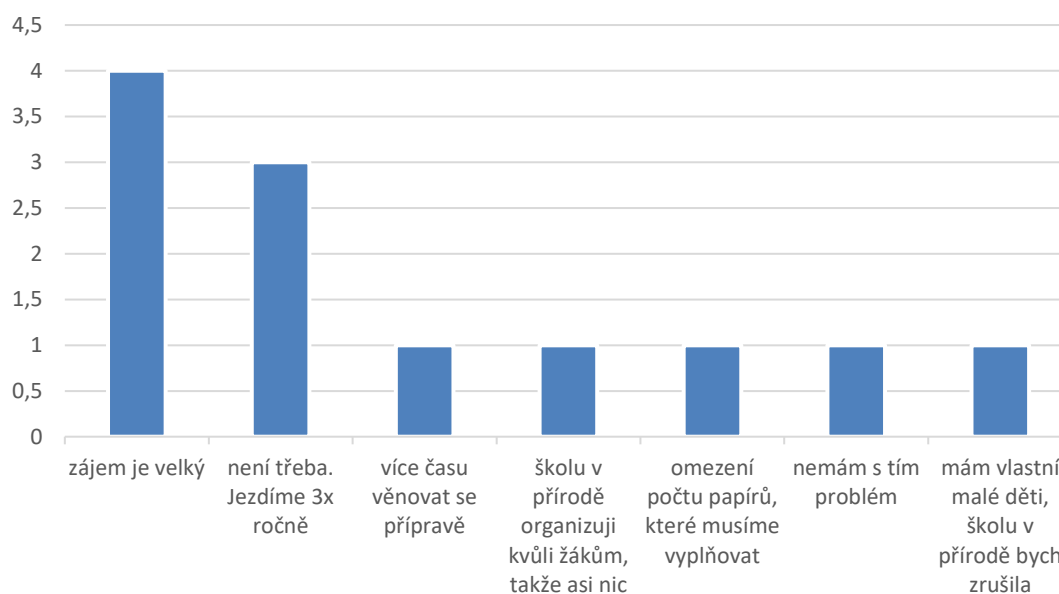
Jak jsem předpokládala, největší motivací by pro učitele bylo adekvátní finanční ohodnocení. Tato odpověď byla učiteli zvolena celkem 40x, což tvoří 36 % z celkového počtu odpovědí. 25 (23%) učitelů by motivovalo to, kdyby v průběhu pobytu na škole v přírodě bylo více osob, které by vykonávaly dohled nad žáky. Pro 17 (15%) učitelů by motivací byl soubor s uceleným souhrnem informací, které se týkají organizace školy v přírodě. Jinou odpověď zvolilo 12 učitelů, což tvoří 11 %. Získaná data jsou vyhodnocena v tabulce č. 18 a v grafu č. 18. Větší zájem ze strany rodičů by motivoval 8 (7%) učitelů. Mohu se tedy domnívat, že pro některé rodiče je výjezd dítěte na školu v přírodě finančně náročný, proto dítě nevysílají a učitel pak může nabýt dojem, že rodič nespolupracuje. Některé učitele by motivoval i větší zájem, pomoc a podpora ze strany vedení školy. Tato odpověď byla zvolena celkem 5x, to činí 5 % z celkového počtu odpovědí. Větší zájem ze strany žáků by motivovalo 3 učitele, to tvoří 3 % z celkového počtu odpovědí.

Tabulka č. 18: Odpovědi uvedené v položce jiná u 13. otázky

ODPOVĚDI Z POLOŽKY jiná	POČET ODPOVĚDÍ
zájem je velký	4
není třeba, jezdíme 3x ročně	3
více času věnovat se přípravě	1
školu v přírodě organizuji kvůli žákům, takže asi nic	1
omezení počtu papírů, které musíme vyplňovat	1
nemám s tím problém	1
mám vlastní malé děti, školu v přírodě bych zrušila	1

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 18: Četnost uvedení odpovědí v položce jiná u 13. otázky

Zdroj: vlastní zpracování

Jinou odpověď u 13. otázky zvolilo 12 učitelů. 4 učitelé uvedli, že díky vysokému zájmu není třeba motivaci zvyšovat. Další 3 učitelé uvedli, že není třeba zvyšovat motivaci, že na školu v přírodě s žáky vyjíždějí 3x ročně. 1 učitel uvedl, že školu v přírodě organizuje kvůli žákům a že tedy není třeba motivaci nějakým způsobem zvyšovat. 1 učitel uvádí, že s organizací nemá problém. Předpokládám, že učitelé, kteří uvedli tyto odpovědi, nepotřebují další motivaci k tomu, aby školu v přírodě zorganizovali.

Naopak u učitelů, kteří uvedli následující odpovědi, by bylo třeba motivaci zvýšit. Jednoho učitele by motivovalo, kdyby měl na přípravu více času. Dalšího učitele by motivovalo, kdyby nemusel v rámci organizace školy v přírodě vyřídít tolik dokumentů.

Jednou byla uvedena opověď, že kvůli vlastním malým dětem by učitel školu v přírodě zrušil.

14. Organizujete školu v přírodě tento školní rok?

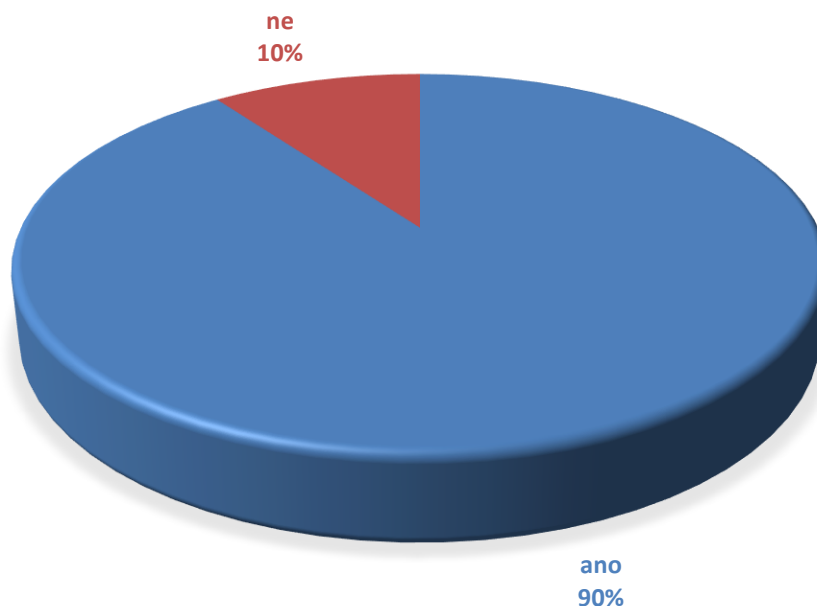
Touto otázkou jsem chtěla zjistit, jaký je zájem o organizování školy v přírodě tento školní rok, tedy školní rok 2017/2018. Získaná data jsou vyhodnocena v tabulce č. 19 a v grafu č. 19. Na tuto otázku odpovědělo celkem 71 respondentů.

Tabulka č. 19: Zájem učitelů o organizaci školy v přírodě v letošním školním roce

ORGANIZACE ŠVP V LETOŠNÍM ŠKOLNÍM ROCE	POČET ODPOVĚDÍ
ano	64
ne	7

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 19: Zájem učitelů o organizaci školy v přírodě v letošním školním roce a četnost jednotlivých odpovědí vyjádřena v procentech

Zdroj: vlastní zpracování

Z výše uvedeného vyplývá, že v letošním školním roce školu v přírodě organizuje 64 učitelů, což tvoří 90 % z celkového počtu. Naopak 10 učitelů školu v přírodě v daném školním roce neorganizuje, to tvoří 10 %.

Při porovnání s těmito daty a s daty získanými pomocí 3. otázky, vyplynulo, že učitelé školu v přírodě organizují opakovaně.

3.4 Rozhovor

Pro získání konkrétnějších informací týkajících se organizování školy v přírodě jsem zvolila rozhovor. Gavora (2000, str. 110-111) uvádí, že rozhovor je jedna z výzkumných metod, díky které lze získat fakta, a také proniknout hlouběji do tématu a do postojů respondenta. V průběhu dotazování může výzkumník sledovat reakce respondenta. Dále může pracovat s připravenými otázkami. Může je přeformulovat, může žádat o vysvětlení jednotlivých odpovědí a v neposlední řadě může pokládat dodatečné otázky.⁵⁶

Kostru rozhovoru tvořily otázky z dotazníku. Pro rozhovor však nebyly použity všechny otázky z dotazníku, byly použity jen ty, které se dotazovaly na věci, kterým jsem se chtěla věnovat více do hloubky. Dále jsem v rozhovoru používala otázky, kterými jsem se doptávala na konkrétní informace. Jedná se o otázky, které byly vymyšleny pro účely rozhovoru a nebyly součástí dotazníku.

Rozhovory jsem uskutečnila s učitelkami 1. stupně základní školy, které školu v přírodě organizují pravidelně. V rozhovoru se učitelky vyjadřovaly k již uskutečněným pobytům. Mohly tedy zhodnotit, co bylo vyhovující a naopak, čemu se při další organizaci vyvarují apod. Rozhovor jsem uskutečnila s 6 učitelkami. Každá na organizaci školy v přírodě pohlíží jinak a každá učitelka školu v přírodě organizovala za jiných podmínek.

Následuje výčet toho, za jakých podmínek daná učitelka školu v přírodě organizovala.

Učitelka A

- Organizovala školu v přírodě sama. Nespolupracovala s žádnou cestovní kanceláří ani s pedagogem z jiné třídy. Na škole v přírodě probíhala dopolední výuka.

Učitelka B

- Organizovala školu v přírodě společně se školní hospodářkou, která se stará o vše, co se týká vyjíždění na školu v přírodě. V rámci školy v přírodě vyjíždí celá škola na jedno místo. Jedou jak třídní učitelé, kteří zajišťují dopolední výuku a starají se o žáky v době snídaně, oběda a večere a dohlíží na žáky při vykonávání hygieny. Vyjíždí i paní vychovatelky, které mají žáky na starost odpoledne a v jejich kompetenci je odpolední a večerní program. V průběhu pobytu probíhala dopolední výuka.

⁵⁶ GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6, str. 110-111

Učitelka C

- Školu v přírodě organizuje ve spolupráci s cestovní kanceláří. Po cestovní kanceláři požaduje zajištění ubytování, stravování, programu, zajištění personálu vykonávající dozor nad žáky a zdravotníka. V rámci smlouvy s cestovní kanceláří má i podmínku, že cestovní kancelář se postará o vyřízení potřebného, jako je např. nahlášení konání školy v přírodě dané hygienické stanici, kontaktování místního lékaře apod. Program nechává čistě na cestovní kanceláři a na kreativě vychovatelů, které cestovní kancelář vysílá. Na škole v přírodě probíhala dopolední výuka.

Učitelka D

- Školu v přírodě organizovala pod vedením vedoucího zájezdu. Společně s paní učitelkou vyjíždí i paní družinářka a paní vychovatelka. Paní učitelka zajišťuje dopolední program, paní vychovatelka odpolední program a večerní program. Na škole v přírodě neprobíhala klasická výuka žáků.

Učitelka E

- Na školu v přírodě vyjela ještě s další třídou za spolupráce s cestovní kanceláří. Paní učitelka dostávala instrukce od vedoucího zájezdu, který jí poskytl veškeré informace, dokumenty a zajistil za ní vše, co se musí vyřídit s cestovní kanceláří. Cestovní kancelář zajistila ubytování, stravování, dopravu, program a obstarala personální zabezpečení a zdravotníka. Dále vyřizovala veškeré platby a vyřídila také veškerá nutná oznámení apod. Na škole v přírodě probíhala dopolední výuka.

Učitelka F

- Byla vedoucí zájezdu. Zajišťovala školu v přírodě pro dvě třídy. Spolupracovala s cestovní kanceláří, která zajišťovala ubytování, stravování, dopravu, dozor a odpolední program. Odpolední program si vybrala z nabídky cestovní kanceláře a požadovala zpracování požadavků, které jim sdělila. Paní učitelka školu v přírodě organizovala také v úzké spolupráci se školní hospodářkou, která měla na starost finance, vyřízení dokumentů jako je např. ohlášení konání školy v přírodě dané hygienické stanici apod. V průběhu pobytu na škole v přírodě probíhala dopolední výuka.

Interpretace rozhovoru

1) Co vás vedlo k tomu, abyste organizovala školu v přírodě? Požadovalo to po Vás vedení školy?

Učitelka A – Chtěla žákům dopřát něco víc. Něco, co normálně nezažijí. Dalším důvodem bylo posílení kolektivu třídy a také chtěla žáky poznat v jiném prostředí. Paní učitelku baví pořádat takové akce, ať už se jedná o školu v přírodě či o dětské tábory. Vedení ji nenutí, ale vyjíždění s žáky podporuje.

Učitelka B – V dané škole to bylo tak nastavené. Kdyby to tak nebylo, školu v přírodě by neorganizovala. Škola v přírodě paní učitelku stresuje.

Učitelka C – Je to určité pravidlo, patří to k této profesi, neměla důvod to žákům nedopřát. Pokud se nejede, rodiče se dotazují, proč se nejede apod. Paní učitelka příkaz od vedení školy neměla, ale vedení vyjíždění s žáky na školu v přírodě podporuje.

Učitelka D – Chtěla s žáky vyjet, stmelit kolektiv, poznat žáky v jiném prostředí a zároveň poznat jiné prostředí. Chtěla upevnit svojí pozici učitele. V neposlední řadě chtěla mít vliv na zdravý vývoj žáků. Vedení ji nenutilo, chtěla vyjet sama.

Učitelka E – Na škole je nepsané pravidlo, že musí jet. Na začátku každého školního roku se vždy dohodne, kdo s kým jede.

Učitelka F – Na škole se nepohlíží dobře na toho, kdo nevyjíždí. Vedení přímo nenakázalo, že musí vyjet.

Z odpovědí vyplývá, že 2 ze 6 učitelek organizovali školu v přírodě z vlastního přesvědčení, ostatní učitelky na školu v přírodě vyjíždí z toho důvodu, že je vyjíždění na školy v přírodě na škole nepsaným pravidlem. Ani jedna učitelka neuvedla, že by jí to vedení školy nakázalo.

Tímto byla vyvrácena hypotéza č. 2, ve které předpokládám, že méně než 30 % učitelů organizuje školu v přírodě z toho důvodu, že to vyžaduje vedení školy. Dotazníkové šetření ukázalo opačný výsledek. Mohu se však domnívat, že učitelé, kteří v dotazníku uvedli, že vedení školy požaduje to, aby učitelé vyjížděli s žáky na školu v přírodě, se nejedná přímo o nařízení vedení školy, nýbrž o výše zmiňované nepsané pravidlo.

2) Jak náročné pro Vás bylo zjistit, jakou legislativu spojenou s organizací školy v přírodě musíte vyřídit? Proč? Co všechno jste musela vyřídit?

Učitelka A – Nebylo to náročné, jedná se o věc, o kterou se stará paní hospodářka. Stačilo, aby jí byla škola v přírodě nahlášena a ona paní učitelku o všem informovala a předala jí veškeré dokumenty. Paní učitelka musela najít termín a vyřídit smlouvu s dopravcem, smlouvu na ubytování a stravování. Dále žákům musela rozdat přihlášky, seznam oblečení a prohlášení o bezinfekčnosti a zdravotní způsobilosti žáka. Na víc si paní učitelka nevzpomněla.

Učitelka B – Nebylo to náročné, o všem jí informovala vedoucí zájezdu. Dokonce paní učitelku urgovala, pokud měla s odevzdáním některých dokumentů zpoždění. Musela vyřídit přihlášky na školu v přírodě a prohlášení o bezinfekčnosti a zdravotní způsobilosti žáka. Dále seznam oblečení, musela rodičům předat veškeré informace o škole v přírodě, sepsat kontakty na rodiče žáků. Paní učitelka nevěděla přesně, zda v rozhovoru udala vše.

Učitelka C – Vše jí sdělila paní hospodářka, která dohlížela i na to, zda vše včas odevzdala, nebylo to náročné. Už si nepamatuje, co vše musela zařídit.

Učitelka D – Vůbec, vše jí sdělila vedoucí zájezdu. Vedoucí zájezdu tyto informace obdržel od vedení školy. Musela dát žákům přihlášky, potřebné informace pro žáky a rodiče, rozvrh dle časové dotace hodin, rozpis dozoru v průběhu konání školy v přírodě. Paní učitelka musela s hospodářkou školy kontrolovat platby. S ředitelem školy rozdělila žáky, kteří nevyjeli na školu v přírodě, do jiných tříd a poté informovala jejich rodiče. Dále musela vytisknout a nechat orazítkovat seznamy žáků a sepsat kontakty na rodiče. Nebyla si jistá, zda na něco nezapomněla.

Učitelka E – Vše mi sdělila vedoucí zájezdu. Musela rozdat přihlášky, papíry na potvrzení od lékaře, rozdat veškeré informace a více si nevzpomněla.

Učitelka F – Nebylo to náročné, vše mají přístupné na Google disku, takže stačí jen stáhnout a nakopírovat. Všechno ostatní dodala agentura. Musela zařídit smlouvu na ubytování, smlouvu na stravování, smlouvu na dopravu, smlouvu na program, okopírovat kartičky pojištění, prohlášení o bezinfekčnosti a zdravotní způsobilosti žáka, musela sepsat kontakty na rodiče, vybrat léky a zjistit jejich dávkování, vybrat přihlášky, rozdat informace o vybrání zálohy a doplatku, vrátit přeplatek.

Z odpovědí vyplývá, že zjištění veškerých legislativních náležitostí pro učitele nebylo vůbec náročné. Všechny učitelky uvedly, že tyto informace jim buď poskytla hospodářka školy nebo vedoucí zájezdu, či jim jsou volně přístupné.

Tímto byla hypotéza č. 4, ve které předpokládám, že pro více než 20 % učitelů je nejnáročnější zjistit, jaká legislativa je s organizací školy v přírodě spojena, vyvrácena. Stejný výsledek ukázalo i dotazníkové šetření.

Z odpovědí, které učitelky uvedly vyplývá, že v rámci organizace školy v přírodě je třeba vyřídit smlouvu na dopravu, ubytování, stravování a na program, přihlášky žáků na školu v přírodě, seznam oblečení pro žáky, prohlášení o bezinfekčnosti a zdravotní způsobilosti žáka, předat veškeré informace žákům a rodičům, sepsat kontakty na rodiče, sestavit rozvrh dle časové dotace jednotlivých předmětů, rozpis dozoru nad žákem v průběhu konání školy v přírodě, rozdělení žáků, kteří na školu v přírodě nevyjedou, do jiných tříd a informovat rodiče, okopírovat a nechat orazítkovat seznamy žáků, vybrat léky a sepsat jejich dávkování, předat rodičům informace o záloze, doplatku a případné vrácení přeplatku.

Každá z učitelek uvedla to, na co si vzpomněla. Předpokládám, že každá učitelka nemusí v rámci organizace školy v přírodě vyřídit všechny tyto dokumenty. Předpokládám, že každá škola má vypracovanou směrnici k organizování a pořádání škol v přírodě, podle které se učitelky na daných školách řídí.

3) Kdy jste začala školu v přírodě organizovat? Kdy je dobré školu v přírodě začít organizovat? Co Vám zabralo nejvíce času?

Učitelka A – Začala už v červnu ještě před začátkem nového školního roku, ve kterém se škola v přírodě konala. V tu dobu vybrala a zmluvila vhodný objekt. Všem učitelkám doporučuje vybrat a zmluvit objekt s ročním předstihem. V září věnovala asi týden rozdání přihlášek. Poté v listopadu asi týden, to rozdávala informace o platbě apod. V lednu zařizovala dopravu, ubytování a stravování. Program a učivo připravovala aktivně 2 měsíce před odjezdem. Týden před odjezdem chystala vše potřebné jako jsou výtvarné potřeby, sportovní náčiní apod. Nejvíce času ji zabrala příprava programu.

Učitelka B – Začala v září, kdy musela rozdat přihlášky, na základě přihlášek začala vybírat vhodné ubytování, tomu se věnovala v říjnu a v listopadu. Výběr vhodného ubytování jí zabralo nejvíce času. Doporučuje ubytování vybírat s půlročním předstihem.

Poté párkrát v průběhu roku žákům rozdala další potřebné dokumenty. Učivo si připravovala týden před odjezdem.

Učitelka C – Začala v prosinci, bylo to na poslední chvíli. Dobré je začít v září, ale i to je někdy pozdě. Učitelka doporučuje začít v červnu, a to hledáním a zmlouvením vhodného objektu. To také považuje za nejdůležitější, ostatní se prý dá zařídit na poslední chvíli. Tím, že školu v přírodě zařizovala na poslední chvíli, jí nejvíce času zabralo hledání vhodného objektu, který v termínu určeném školou měl volnou kapacitu.

Učitelka D – Půl roku před odjezdem, kdy zařizovala ubytování, a to je prý i dostatečně dopředu, dříve by školu v přírodě nezačala organizovat. Organizace měla dvě fáze. V průběhu stačilo vyřídit pár drobností. Nejvíce času jí zabral výběr vhodného ubytování, které mělo v daný termín volnou kapacitu.

Učitelka E – Začala už v červnu, domluvila se ve stejném objektu, ve kterém už předešlý rok. Nejlepší je začít v červnu, takže rok dopředu. Může si vybrat objekt i termín. Nejvíce času jí zabralo vyřízení veškerých potřebných dokumentů.

Učitelka F – Začala v září, přijde jí to jako dostačující. Nejvíce času jí zabralo veškeré papírování.

Z uvedených odpovědí vyplývá, že 2 učitelky školu v přírodě organizovaly v průběhu 12 měsíců před odjezdem, 2 učitelky školu v přírodě organizovaly v průběhu 9 měsíců, 1 učitelka v průběhu 6 měsíců a 1 učitelka v průběhu 5 měsíců před odjezdem na školu v přírodě.

Tímto byla vyvrácena hypotéza č. 3, ve které předpokládám, že více než 50 % učitelů organizuje školu v přírodě 2–3 měsíce. Stejný výsledek ukázalo i dotazníkové šetření.

Z výše uvedeného vyplývá, že objekt, ve kterém se škola v přírodě bude konat, je dobré vybrat a zmlouvit s předstihem. 2 učitelky doporučují zamlouvat ubytování s ročním předstihem, 2 učitelky doporučují ubytování na daný školní rok zařizovat v září a 2 učitelky doporučují tuto záležitost řešit půl roku před odjezdem.

Nejvíce času 3 učitelkám zabral výběr vhodného ubytování, 2 učitelkám nejvíce času zabralo vyřízení veškerých dokumentů a jedné učitelce nejvíce času zabrala příprava programu.

4) Kolik času jste věnovala přípravě programu? Je lepší program připravit sama nebo je lepší, když program připraví agentura? Výhody/nevýhody?

Učitelka A – Určitě dva měsíce. Má ráda, když je vše připraveno a program je propojený i s tím, co se děje ve třídě přes rok. Hrají během roku hru, která vyvrcholí na škole v přírodě. Program připravuje ráda sama. Může ho připravit na míru. Nevýhoda je, že tomu musí věnovat tolik času.

Učitelka B – Pár hodin během týdne před odjezdem. Je ráda, že program připraví někdo jiný a že může mít odpoledne volno. Výhodou je, že je během školy v přírodě odpočatá. Kdyby dělala program, bylo by to pro ni jistě velice unavující.

Učitelka C – Věnovala tomu týden před odjezdem. Přípravu programu nechala na vychovatelích. Měla akorát jediný požadavek a to takový, že chtěla s žáky vyrazit na jeden výlet mimo areál, ve kterém jsou ubytovaní. Za výhodu považuje to, že s žáky netrávila celé dny a měla tedy volná odpoledne. Další výhodou bylo, že na žáky působily další osoby, které pro žáky připravily nové hry a byla to pro ně změna.

Učitelka D – Přípravy na učení jeden den, více ne. Potřebné věci dodělávala v průběhu konání školy v přírodě. Nevýhoda na tom, že program zajišťovali vychovatelé, byla, že nevěděla, co žáci zažili a co je čeká, jinak ji tento systém vyhovoval.

Učitelka E – Připravovala si pouze věci na výuku, to jí trvalo pár hodin. Program zajistila agentura. Bylo by lepší, avšak mnohem časově náročnější, kdyby si program připravila sama. Agentura měla program nedomyšlený, a i když byl provázaný jedním tématem, hry do daného tématu nezapadaly a jí to nedávalo smysl.

Učitelka F – Věnovala asi dva dny přípravě učiva. Poté věnovala čas tomu, aby s agenturou domluvila vše, co se týkalo programu. To zabralo dohromady asi hodinu času. Raději by si program připravila sama. Nevýhoda toho, že agentura organizovala program byla ta, že program nebyl kvalitní. Výhoda byla, že tato varianta učitelce ušetřila čas, který by musela přípravě programu věnovat.

Z odpovědí vyplývá, že 1 učitelka připravovala program na školu v přírodě v průběhu dvou měsíců, ostatní učitelky přípravě programu věnovaly několik hodin v průběhu jednoho týdne. Co se týče přípravy programu 3 učitelky uvedly, že je lepší, pokud si program připravují samy, 3 učitelky uvedly, že je lepší, pokud program připravuje agentura.

Učitelky uvedly výhody a nevýhody toho, když program organizuje agentura. Za výhody považují to, že mají volná odpoledne, že na žáky působí někdo jiný a že žáci hrají jiné hry, než na které jsou zvyklí a také to, že učitelky nemusely věnovat přípravě programu čas. Za nevýhody považují nepříliš vysokou kvalitu programu a to, že neznají program dopředu. Výhodou toho, když učitelka připravuje program sama je to, že program může připravit tak, aby byl provázaný, avšak nevýhodou je to, že přípravě programu musí věnovat hodně času.

5) Jak náročné pro Vás bylo připravit program? Zapomněla jste při přípravě na něco?

Učitelka A – Nejnáročnější z celkové přípravy. Díky tomu, že přípravě věnovala tolik času, na nic nezapomněla.

Učitelka B – Nebylo to tak náročné. Nejnáročnější bylo, aby nezapomněla veškeré potřebné věci ve škole. Na nic, bez čeho by se na škole v přírodě neobešla, nezapomněla.

Učitelka C – Nebylo to náročné. Škola v přírodě pro ni znamená stres, nehodlala se tedy stresovat už před odjezdem. Při přípravě dbala spíše na kvantitu než na kvalitu. Nezapomněla na nic zásadního.

Učitelka D – Nebylo to pro ni náročné. Nezapomněla na nic.

Učitelka E – Nebylo to tak náročné před odjezdem, ale při samotném pobytu. Dodělávala spoustu věcí až tam, a to jí stresovalo, příště si vše připraví dopředu. Měla s sebou málo papírů, to jí práci neusnadňovalo.

Učitelka F – Nebylo to náročné, na nic nezapomněla.

Z uvedených odpovědí vyplývá, že pro 1 učitelku byla příprava programu nejnáročnější a pro 5 učitelek příprava programu nebyla tak náročná. Z tohoto výsledku je patrné, že pouze jedna paní učitelka si veškerý program zařizovala sama a že ostatní učitelky s někým spolupracovaly. Buď s cestovní kanceláří, nebo např. tak s kolegyněmi ze školy.

Jedna učitelka uvedla, že s sebou měla nedostatek papírů. Ostatní učitelky uvedly, že nezapomněly na nic důležitého.

4 DISKUSE

Při zpracování teoretické části jsem během studia právních předpisů zjistila, že je na škodu, že byla zrušena vyhláška MŠMT, která se přímo zabývala školami v přírodě. V současné době se organizátor musí řídit hned několika zákony a vyhláškami. Při studování odborné literatury, týkající se organizace školy v přírodě, jsem se potýkala s problémem, že neposkytuje aktuální informace. Literatura se týká převážně plánování programu či volbou vhodných aktivit a her apod. Během studia jsem nenašla literaturu, ve které by byly zpracovány zkušenosti učitelů. Toto téma jsem našla zpracované pouze v jedné diplomové práci.

V rámci výzkumu se mi podařilo naplnit cíl práce a odpovědět na výzkumné otázky. Zvolila jsem metodu dotazníkového šetření. Zvolila jsem ji z toho důvodu, abych získala odpovědi od co nejvíce respondentů. Návratnost dotazníků činila 44 %, což představuje 71 plně vyplněných dotazníků. Získala jsem tedy informace od velkého množství učitelů. Získaným informacím jsem se poté věnovala podrobněji v rozhovoru, který jsem vedla s 6 učitelkami. Díky rozhovoru jsem si dané informace ujasnila a do tématu jsem pronikla hlouběji.

Dotazník a rozhovor bylo důležité sestavit tak, abych pomocí získaných dat mohla ověřit hypotézy, které jsem stanovila. To se podařilo. Hypotéza č. 1 byla potvrzena, protože zkušenosti s organizací školy v přírodě má dokonce 91 % z dotazovaných učitelů. Hypotéza č. 2 byla také potvrzena, protože výzkum ukázal, že 15 % učitelů organizuje školu v přírodě z toho důvodu, že to vyžaduje vedení školy. Hypotéza č. 3 byla vyvrácena, protože výzkum ukázal, že 2-3 měsíce organizuje školu v přírodě pouze 26 % učitelů. Hypotéza č. 4 byla též vyvrácena, protože ze získaných dat vyplynulo, že pro žádného učitele nebyla tato činnost tou nejnáročnější.

Kdybych tento výzkum v budoucnu opakovala, otázku z dotazníku dotazující se na délku celkové přípravy bych formulovala jinak. Z otázky bych udělala otázku otevřenou. Učitelé by tak měli možnost rozepsat svou odpověď a já bych tím získala přesnější informace.

Seznámila jsem se s tím, že učitelé školu v přírodě organizují opakovaně i přes to, že tato činnost je pro ně časově náročná. Zjistila jsem, že vyšší zájem učitelů o organizaci školy v přírodě by byl tehdy, kdyby za tuto činnost byli adekvátně finančně ohodnoceni. Kdyby na škole v přírodě bylo více personálu, který by vykonával dohled nad žáky, a kdyby existoval dokument s uceleným souhrnem veškerých informací.

5 ZÁVĚR

Cílem diplomové práce bylo zjistit, jaký zájem mají učitelé o pořádání školy v přírodě, jaké důvody učitele vedou k organizování školy v přírodě a kolik času organizaci věnují.

V teoretické části práce jsem interpretovala zákony a vyhlášky, které určují školu v přírodě, dále jsem uvedla všechny legislativní náležitosti, které se s organizací pojí. Uvedla jsem propojení RVP a školy v přírodě, dále jsme uvedla možnost rozvíjení klíčových kompetencí v rámci pobytu na škole v přírodě. Rovněž jsem se věnovala zvláštnostem dítěte mladšího školního věku, na které je potřeba brát ohled.

V praktické části jsem pomocí dotazníku oslovila učitele z Prahy 1 a Prahy 2. Zjistila jsem, jaký zájem mají o organizování školy v přírodě. Pomocí dotazníku jsem zjistila i jejich zkušenosti. Na zkušenosti jsem se zaměřila v rozhovorech, které jsem poté s některými vedla. Díky rozhovoru jsem jejich zkušenosti mohla rozebrat podrobněji a získala jsem tak důležité informace.

V hypotéze č. 1 jsem předpokládala, že více než 70 % učitelů pořádalo školu v přírodě. Z výzkumu vyplynulo, že se jedná dokonce o 91 %. Ostatní dotazovaní učitelé s organizací školy v přírodě nemají zkušenosti.

V hypotéze č. 2 jsem předpokládala, že méně než 30 % učitelů organizuje školy v přírodě z toho důvodu, že to vyžaduje vedení školy. Z výzkumu vyplynulo, že z tohoto důvodu školu v přírodě organizuje pouze 15 % učitelů. Důležitějším důvodem jsou pro učitele samotní žáci a práce s kolektivem.

V hypotéze č. 3 jsem předpokládala, že více než 50 % učitelů se věnuje organizaci školy v přírodě 2-3 měsíce. Z výzkumu vyplynulo, že 35 % učitelů věnuje této činnosti méně než 1 měsíc a 25 % učitelů věnuje přípravě 1 měsíc. Učitelé ale doporučují začít s organizováním školy v přírodě s předstihem.

V hypotéze č. 4 jsem předpokládala, že pro více než 20 % učitelů je nejnáročnější zjistit, jaká legislativa je s organizací školy v přírodě spojena. Výzkum ukázal, že pro učitele není tato činnost tou nejnáročnější. Většinu učitelům tyto informace poskytlo vedení školy.

V rámci práce jsem dospěla k závěru, že učitelé školu v přírodě organizují opakovaně i přes to, že se jedná o velmi náročnou činnost. Mezi nejdůležitější důvody, kvůli kterým učitelé školu v přírodě organizují, se řadí rozvoj žáků, poznání žáků v jiném prostředí a posílení kolektivu třídy.

V závěrečné práci se mi podařilo shrnout teoretické i praktické poznatky k tématu organizace školy v přírodě z pohledu učitele. Tím jsem si rozšířila své znalosti.

Závěrečná práce může být prospěšná učitelům, kteří s organizací školy v přírodě nemají zkušenost. Práce jim může ušetřit čas s hledáním veškerých potřebných dokumentů. Všechny dokumenty, které by učitelé mohli v rámci organizace školy v přírodě potřebovat, jsou k nalezení v sekci příloh. Práce by mohla být předložena i rodičům, aby se seznámili s tím, co vše organizace školy v přírodě obnáší.

6 SEZNAM POUŽITÝCH INFORMAČNÍCH ZDROJŮ

Knižní zdroje

- 1 BRACHFELD, Karel, ČERNAYOVÁ, Elena. *Pediatric 1 (učebnice pro střední zdravotní školy)*. Praha: Avicenum. 1980.
- 2 ČÁP, Jan, MAREŠ, Jiří. *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-273-7.
- 3 DOUBKOVÁ, Anna, SVOBODOVÁ, Dana. a TOMEK, Karel. *Plánujeme školu v přírodě aneb výjezdy se školou*. Stařeč: INFRA, s.r.o. 2013. ISBN 978-80-86666-46-4.
- 4 GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6
- 5 KOŤA, Jaroslav, TRPIŠOVSKÁ, Dobromila a VACÍNOVÁ, Marie. *Sociální psychologie*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2013. ISBN 978-80-7452-029-7.
- 6 KOTULÁN, J. *Zdravotní nauky pro pedagogy*. Brno, Masarykova univerzita-Pedagogická fakulta, 2000, s. 148-169. ISBN 80-210-2179-9.
- 7 KRÁLIČEK, Juraj. *Škola v přírodě*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladatelství, 1985.
- 8 KREJČÍ, Milada, BÄUMELTOVÁ, Milada. *Optimalizace denního režimu žáků mladšího školního věku*. České Budějovice: INCA, 1999, ISBN 80-238-4619-1.
- 9 KREJČÍ, Milada, BÄUMELTOVÁ, Milada. *Týdny zdraví ve škole*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. 2001. ISBN 80-7040-507-4.
- 10 LEDVINKA, Tomáš. *Škola v přírodě. Moderní vyučování*. Praha: Portál 1998.
- 11 LIEVEGOED, B. C. J. *Vývojové fáze dítěte*. 1. vydání. Praha: Baltazar, 1992. ISBN 80-900307-7-7.
- 12 MAREŠ, Jiří. *Pedagogická psychologie*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0174-8.
- 13 MAZAL, F. *Hry a hraní pohledem ŠVP*. 1. vyd. Olomouc: Hanex, 2007. ISBN 978-80-85783-77-3.
- 14 MUŽÍK, Vladislav. a kol. *Výživa a pohyb jako součást výchovy ke zdraví na základní škole*. Brno: Paido, 2007. ISBN 978-80-7315-156-0.

- 15 NEUMAN, Jan. *Dobrodružné hry a cvičení v přírodě*. Vyd. 6. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-910-1.
- 16 PASTUCHA, Dalibor. *Pohyb v terapii a prevenci dětské obezity*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011, ISBN 978-80-247-4065-2.
- 17 PRŮCHA, Jan, MAREŠ, Jiří a WALTEROVÁ Eliška. *Pedagogický slovník*. 4. aktualizované vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.
- 18 SEDLAŘÍK, Milan, KUČERA, Svatopluk. *Příprava a organizace školy v přírodě*. Krajský pedagogický ústav Olomouc, 1987.
- 19 TRPIŠOVSKÁ, Dobromila, VACÍNOVÁ, Marie. *Ontogenetická psychologie*. Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně, 2006. ISBN 80-7044-792-3.
- 20 VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie I. Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8.
- 21 VÝROST, Jozef, SLAMĚNÍK, Ivan. *Sociální psychologie*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1428-8.
- 22 ZAPLETAL, Miloš. *Výcházky a výlety s dětmi*, Praha: Portál, 2003, ISBN 80-7178-750-7.

Články v odborných časopisech

- 1 KRAMULOVÁ, Daniela. Čeká nás školka v přírodě. *Informatorium 3-8: časopis pro výchovu dětí od 3-8 let v mateřských školách a školních družinách*. Praha: Portál, 2008, 15(3), 14-15. ISBN 1210-7506.
- 2 SMETÁČKOVÁ, Irena, VIKTOROVÁ, Ida. *Škola v přírodě: Příklad změn v rodinné a školní socializaci*. PEDAGOGIKA, str. 271-288, Praha 2011.
- 3 SMETÁČKOVÁ, Irena. *Škola v přírodě: limity a dilemata*. Pedagogická orientace, str. 416-435, Praha, 2011.

Internetové zdroje

- 1 Česko. Vyhláška č. 108/2005 Sb. O školních výchovných a ubytovacích zařízeních a školských účelových zařízeních [online]. [cit. 1.11.2017]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-108>
- 2 Česko. Vyhláška Ministerstva zdravotnictví ČR č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti [online]. [cit. 9.11.2017]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-106>
- 3 Česko. Vyhláška Ministerstva zdravotnictví ČR č. 148/2004 Sb., kterou se mění vyhláška č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti. [online]. [cit. 2.1.2018]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-106>
- 4 Česko. Vyhláška MŠMT ČR č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky [online]. [cit. 15.11.2017]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-48>
- 5 Česko. Vyhláška MŠMT ČR č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů [online]. [cit. 22.11.2018]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-64>
- 6 Česko. Zákon č. 471/2005 Sb. O ochraně veřejného zdraví [online]. [cit. 1.12.2017]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-471>
- 7 Česko. Zákon č. 561/2004 o předškolním, základním, středním a vyšším odborném a jiném vzdělávání. [online]. [cit. 28.12.2017]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>
- 8 Metodický pokyn dne 22. prosince 2005 Č.j.: 37 014/2005-25 k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy [online]. [cit. 5.1.2018]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/metodicky-pokyn-k-zajisteni-bezpecnosti-a-ochrany-zdravi-deti-zaku-a-studentu-ve-skolach-a-skolskych-zarizenich-zrizovanych-ministerstvem-skolstvi-mladeze-a-telovychovy>
- 9 Pokyny EU pro pohybovou aktivitu [online]. [cit. 26.1.2018]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/sport/pokyny-eu-pro-pohybovou-aktivitu>
- 10 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. [online]. Praha: MŠMT, 2013. [cit. 19.1.2018]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz>

7 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 - Posudek o zdravotní způsobilosti dítěte

Příloha č. 2 - Prohlášení o bezinfekčnosti a zdravotní způsobilosti žáka

Příloha č. 3 - Přihláška dítěte do školy v přírodě

Příloha č. 4 – Učební plán školy v přírodě

Příloha č. 5 – Rozpis režimu dne

Příloha č. 6 – Zpráva o průběhu školy v přírodě

Příloha č. 7 – Oznámení o pořádání školy v přírodě hygienické stanici v místě konání školy v přírodě

Příloha č. 8 – Oznámení lékaři, v jehož obvodu se škola v přírodě koná

Příloha č. 9 – Instruktaž pracovníků o hygienických požadavcích akce BOZP

Příloha č. 10 – Zdravotnický deník (úvodní stránka)

Příloha č. 11 – Zmocnění a určení osoby oprávněné dle zákona o zdravotních službách

Příloha č. 12 – Evidence docházky

Příloha č. 13 - Přehled zúčastněných osob vykonávající dohled nad žáky

Příloha č. 14 - Minimální rozsah vybavení lékárničky pro zotavovací akce pro děti a pro školy v přírodě

Příloha č. 15 - Režim dne

Příloha č. 16 – Průvodní dopis

Příloha č. 17 – Dotazník

8 SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Pohlaví respondentů.....	39
Tabulka č. 2: Délka pedagogické praxe respondentů	41
Tabulka č. 3: Vlastní zkušenost učitelů s organizací školy v přírodě	42
Tabulka č. 4: Důvod k zorganizování školy v přírodě.....	43
Tabulka č. 5: Odpovědi z položky jiná u 4. otázky	45
Tabulka č. 6: Doba trvání celkové přípravy školy v přírodě	46
Tabulka č. 7: Počet dní v průběhu kterých se učitel věnoval vyřízení potřebných dokumentů	48
Tabulka č. 8: Počet dní v průběhu kterých se učitel věnoval přípravě programu.....	49
Tabulka č. 9: Náročnost zjištění potřebné legislativy	50
Tabulka č. 10: Způsob získání informací o legislativních náležitostech spojených s organizací školy v přírodě	51
Tabulka č. 11: Odpovědi z položky jiná u 9. otázky	52
Tabulka č. 12: Způsob vyhledávání vhodného objektu pro konání školy v přírodě.....	54
Tabulka č. 13: Odpovědi uvedené v položce jiná u 10. otázky	55
Tabulka č. 14: Zvolený objekt pro pořádání školy v přírodě.....	56
Tabulka č. 15: Odpovědi uvedené v položce jiná u 11. otázky	57
Tabulka č. 16: Náročnost přípravy programu	58
Tabulka č. 17: Důvod zvýšení zájmu o organizování školy v přírodě.....	59
Tabulka č. 18: Odpovědi uvedené v položce jiná u 13. otázky	61
Tabulka č. 19: Zájem učitelů o organizaci školy v přírodě v letošním školním roce	62

9 SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1: Pohlaví respondentů a četnost uvedení jednotlivých odpovědí vyjádřena v procentech.....	40
Graf č. 2: Délka pedagogické praxe respondentů a četnost uvedení jednotlivých odpovědí vyjádřena v procentech.....	41
Graf č. 3: Vlastní zkušenost učitelů s organizací školy v přírodě a četnost uvedení jednotlivých odpovědí vyjádřena v procentech.....	42
Graf č. 4: Důvod k zorganizování školy v přírodě a četnost uvedení jednotlivých odpovědí vyjádřena v procentech.....	44
Graf č. 5: Četnost uvedení jednotlivých odpovědí v položce jiná u 4. otázky	45
Graf č. 6: Doba trvání celkové přípravy školy v přírodě a četnost uvedení jednotlivých odpovědí vyjádřena v procentech.....	47
Graf č. 7: Počet dní v průběhu kterých se učitel věnoval vyřízení potřebných dokumentů a četnost uvedení jednotlivých odpovědí vyjádřena v procentech.....	48
Graf č. 8: Počet dní v průběhu kterých se učitel věnoval přípravě programu a četnost uvedení jednotlivých odpovědí vyjádřena v procentech.....	49
Graf č. 9: Náročnost zjištění potřebné legislativy a četnost uvedení jednotlivých odpovědí vyjádřena v procentech.....	50
Graf č. 10: Způsob získání informací o legislativních náležitostech spojených s organizací školy v přírodě a četnost uvedení jednotlivých odpovědí vyjádřena v procentech.....	52
Graf č. 11: Četnost uvedených odpovědí v položce jiná u 9. otázky	53
Graf č. 12: Způsob vyhledávání vhodného objektu pro konání školy v přírodě a četnost uvedení jednotlivých odpovědí vyjádřena v procentech	54
Graf č. 13: Četnost uvedení odpovědí v položce jiná u 10. otázky	55
Graf č. 14: Zvolený objekt pro pořádání školy v přírodě a četnost uvedení jednotlivých odpovědí vyjádřena v procentech.....	56
Graf č. 15: Četnost uvedení odpovědí v položce jiná u 11. otázky	57
Graf č. 16: Náročnost přípravy programu a četnost uvedení jednotlivých odpovědí vyjádřena v procentech.....	58
Graf č. 17: Důvod zvýšení zájmu o organizování školy v přírodě a četnost uvedení jednotlivých odpovědí vyjádřena v procentech.....	60
Graf č. 18: Četnost uvedení odpovědí v položce jiná u 13. otázky	61

Graf č. 19: Zájem učitelů o organizaci školy v přírodě v letošním školním roce a četnost jednotlivých odpovědí vyjádřena v procentech 62

Příloha č. 1

POSUDEK LÉKAŘE O ZDRAVOTNÍ ZPŮSOBILOSTI DÍTĚTE

Jméno a příjmení dítěte:

Datum narození:

Bydliště:

Posuzované dítě je k účasti:

- zdravotně způsobilé
- zdravotně způsobilé za podmínky (s omezením)
- není zdravotně způsobilé

Potvrzení o tom, že dítě

- se podrobilo stanoveným pravidelným očkováním ANO – NE
- je alergické na
- je proti nákaze imunní
- dlouhodobě užívá léky (typ/druh, dávka)

Posudek je platný 12 měsíců od data jeho vydání, pokud v souvislosti s nemocí v průběhu této doby nedošlo ke změně zdravotní způsobilosti. V případě změny zdravotního stavu dítěte si rodiče vyžádají nový posudek lékaře o zdravotní způsobilosti.

Datum vydání posudku:

podpis lékaře

razítko zdravotního zařízení

Příloha č. 2

Prohlášení o bezinfekčnosti a zdravotní způsobilost žáka

Prohlašuji, že ošetřující lékař nenařídil

žákyni/žáku.....

narozené/mu.....

bytem.....

.....

změnu režimu, žák nejeví známky akutního onemocnění (průjem, teplota apod.) a okresní hygienik ani ošetřující lékař mu nenařídil karanténní opatření. Žák je schopen zúčastnit se uvedeného lyžařského výcviku ve stanoveném termínu.

V dne.....

.....

podpis zákonných zástupců žáka

Příloha č. 3

Přihláška dítěte do školy v přírodě

Přihlašuji dceru/syna _____ do školy
v přírodě _____, termín _____.

Souhlasím s uvedením osobních údajů mého dítěte pro potřeby ubytovatele (jméno, adresa, rodné číslo, datum narození) ve smyslu zákona č. 101/2000Sb. o ochraně osobních údajů. Účastnický poplatek _____ zaplatím do _____ na účet školy _____ . Při odhlášení dítěte z účasti na škole v přírodě uhradím případné stornopoplatky a výdaje, které vzniknou škole v souvislosti se zrušením přihlášky. V případě zvláštních okolností, zejména onemocnění mého dítěte zajistím jeho okamžitý individuální odvoz domů, ještě před stanoveným termínem společného návratu.

Telefonní čísla, na která nás můžete po dobu školy v přírodě kontaktovat:

Jsem si vědom(a) toho, že do školy v přírodě nemůže být vyslán žák, jehož zdravotní stav by mohl být tímto pobytem ohrožen a žák, který by mohl zdravotně ohrozit ostatní žáky. Písemné prohlášení o těchto skutečnostech odevzdám před odjezdem.

Upozorňuji na tyto zdravotní problémy mého dítěte, na které je třeba brát zvláštní zřetel: (astma, alergie, omezení při tělesných cvičeních, diabetes, ...)

Při odjezdu do školy v přírodě odevzdám očkovací průkaz (kopie), průkaz zdravotní pojišťovny (kopie), potvrzení o bezinfekčnosti, léky, které dítě pravidelně užívá (uved'te zde jejich přehled a také způsob užívání).

V _____ dne _____

podpis zákonných zástupců žáka

Číslo účtu: _____

Do zprávy pro příjemce napište jméno žáka a třídu.

Příloha č. 4

Škola: _____

Třída: _____

Učební plán

Škola v přírodě _____, od _____ do _____

DEN	1	2	3	4	5	Předměty podle učebního plánu	Počet hodin
pondělí						Český jazyk	
úterý						Anglický jazyk	
středa						Vlastivěda	
čtvrtek						Matematika	
pátek						Prvouka	
						Výtvarný výchova	
						Hudební výchova	
						Tělesná výchova	
						Pracovní činnosti	
						Týdenní počet hodin	

Ředitel/ka

Třídní učitel/ka

Příloha č. 5

Režim dne školy v přírodě v _____

Školní rok: _____

Třída: _____

		Rozpis služeb pedagogických pracovníků v jednotlivých dnech školy v přírodě							
hodina	jméno pedagogického pracovníka	Datum							
7									
8									
9									
10									
11									
12									
13									
14									
15									
16									
17									
18									
19									
20									
21									
22									
noc									

Příloha č. 6

Zpráva o průběhu školy v přírodě

Školní rok:

Třída:

Počet žáků:

Pedagogové školy (jmenovitě):

Externí zaměstnanci (funkce):

Vyúčtování akce:

Doprava:

Ubytování:

Strava:

Plat doprovázejících osob:

Různé:

Výdaje celkem:

Příjmy

- od rodičů

- od jiné zdroje

Příjmy celkem:

S rozdílem bylo naloženo:

S vyúčtováním byli rodiče seznámeni dne:

Hodnocení akce (úroveň ubytování, úroveň stravy, vhodnost objektu pro pořádání akce, zda byly nutné dodatečné výlohy, doporučení pro další období, cenové relace, nemocnost účastníků, přednášky, besedy, akce pro žáky, atd.)

V _____ dne _____

Příloha č. 7

Krajská hygienická stanice _____

Oznamujeme Vám podle ustanovení § 8, odst. 3 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů, že naše škola pořádá školu v přírodě:

Adresa objektu:

Termín:

Počet žáků/třída: _

Zabezpečení akce pitnou vodou a stravování účastníků je zajištěno dodavatelem, se kterým byla uzavřena smlouva zahrnující ubytování a stravování:

a) název firmy

b) adresa

c) jméno odpovědného pracovníka

d) telefon

Pedagogický pracovník školy pověřený vedením školy v přírodě (jméno, mobilní telefon):
ředitel školy

V _____ dne _____

Příloha č. 8

**Oznámení lékaři v místě konání akce §11, odst 1, písm e) zákona č.
258/2000 Sb.**

Věc: oznámení o konání školy v přírodě ve Vašem obvodu

Podle ustanovení §11, odst. 1, písm. c) zákona č. 258/2000Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů, Vám oznamuji, že pořádáme školu v přírodě v objektu, který se nachází ve vašem lékařském obvodu.

Adresa objektu:

Termín:

Třídy, počet žáků:

Pedagogický pracovník pověřený vedením školy v přírodě:

Dále Vám sděluji, že jsme zajistili všechny požadavky na základní péči o zdraví dětí, podle §11, odst. 1 písm. a), b), d) a e) zmíněného zákona, tzn. základní péči o zdraví všech účastníků způsobilou fyzickou osobou (zdravotníkem); vybavení lékárníčky a vedení zdravotnického deníku a seznamu účastníků a uložení těchto záznamů, informovanost rodičů.

Ředitel školy

V _____ dne _____

Příloha č. 9

Instruktaž pracovníků činných na akci, § 11, odst. 2) zákona č. 258/2000

Sb.

Fyzické osoby činné na škole v přírodě:

v místě (adresa):

termín:

byly instruovány o hygienických požadavcích na tyto akce a o předcházení vzniku a šíření infekčních onemocnění a jiných poškození zdraví, a poskytování první pomoci ve smyslu ustanovení § 11, odst. 2 zákona č. 258/2000Sb. o ochraně veřejného zdraví.

Dále byly seznámeny s právními předpisy:

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

Vyhláška č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů

Směrnice školy ke škole v přírodě a školní řád

Datum instruktaže: _____

Podpisy účastníků instruktaže:

Instruktaž provedl (*podpis*):

Zdravotnický deník

Škola: _____

(razítko)

Škola v přírodě

(adresa)

Termín: _____

Třídy: _____

Celkem žáků: _____

(viz seznamy)

Zdravotník: _____

(jméno, příjmení, podpis)

Příloha č. 11

Zmocnění a určení osoby oprávněné dle zákona o zdravotních službách

Údaje zákonných zástupců:

Jméno a příjmení (otec): _____ nar. dne _____

Kontakt (telefon, e-mail): _____

Jméno a příjmení (matka): _____ nar. dne _____

Kontakt (telefon, email): _____

Údaje nezletilého dítěte:

Jméno a příjmení: _____ nar. dne _____

Trvale bytem _____

Jako zákonní zástupci zmocňujeme _____

trvale bytem _____,

aby po dobu konání školy v přírodě v místě _____

ve dnech _____ udělovala za naše nezletilé dítě souhlas s poskytnutím zdravotních služeb, jejichž potřeba v této době nastane (např. ošetření úrazu či léčba běžných nemocí).

Současně souhlasíme s tím, aby ve shora uvedené době byli zmocněnci informováni o zdravotním stavu našeho nezletilého dítěte ve smyslu ustanovení §31 zák. č. 372/2011 Sb. Zároveň určujeme výše uvedené zmocněnce osobami, na jejichž nepřetržitou přítomnost má naše nezletilé dítě právo při poskytování zdravotních služeb podle §28 odst. 3 písm. e) bod 1 zák. č. 372/2011 Sb., a to ve shora uvedené době konání tábora.

V _____ dne _____

podpisy zákonných zástupců

Příloha č. 13

Škola v přírodě _____

Místo – objekt: _____

Termín: _____

Odjezd: _____

Návrat: _____

Vedoucí pobytu: _____

Počet pracovníků školy: _____

jméno

pracovní zařazení

Všichni pracovníci školy se průběžně vystřídají na noční službu.

Počet externích pracovníků: _____ (smlouva)

jméno

pracovní zařazení

Třída / počet žáků: _____

Celkem tříd / žáků: _____

V _____, dne _____

Vedoucí školy v přírodě _____ ředitel/ka školy _____

Příloha č. 14

Minimální rozsah vybavení lékárníčky pro zotavovací akce pro děti a pro školy v přírodě

I. Léčivé přípravky (pouze ty, jejichž výdej není vázán na lékařský předpis)

- přípravky proti teplotě a bolestem (antipyretika, analgetika)
- tablety proti nevolnosti při jízdě dopravním prostředkem (antiemetika)
- přípravky k užití při průjmu
- přípravky proti kašli (antitusika, expektorancia)
- kloktadlo pro dezinfekci dutiny ústní a při bolestech hltanu (stomatologika)
- oční kapky nebo oční mast s dezinfekčním účinkem, oční voda na výplach očí (oftalmologika)
- mast nebo gel při poštípaní hmyzem (lokální antihistaminika)
- tablety při systémové alergické reakci (celková antihistaminika)
- přípravek k dezinfekci kůže a povrchových ran
- inertní mast nebo vazelína

II. Obvazový a jiný zdravotnický materiál

- gáza hydrofilní skládaná kompresy sterilní, různé rozměry
- náplast na cívce, různé rozměry
- rychloobvaz na rány, různé rozměry
- obinadlo elastické, různé rozměry
- obvaz sterilní, různé rozměry
- obinadlo škrťací pryžové (60 × 1250 mm)
- šátek trojcípý
- vata obvazová a buničitá
- teploměr lékařský
- rouška resuscitační
- pinzeta anatomická
- pinzeta chirurgická rovná
- lékařské rukavice pryžové
- rouška PVC 45 × 55 cm

III. Různé

- nůžky, zavírací špendlíky (různé velikosti)
- záznamník s tužkou
- svítilna/baterka, včetně zdroje

Režim dne

7:30	BUDÍČEK
7:30 – 8:00	RANNÍ HYGIENA
8:00 – 8:30	SNÍDANĚ
8:30 – 12:30	VÝUKA, SVAČINA
12:30	OBĚD
13:00 – 14:30	POLEDNÍ KLID
14:30	SWAČINA
14:45 – 18:00	ODPOLEDNÍ PROGRAM
18:00	VEČEŘE
18:30 – 20:30	VEČERNÍ PROGRAM
20:30 – 21:00	VEČERNÍ HYGIENA
21:00	VEČERKA

Příloha č. 16

Vážená paní učitelko,

jmenuji se Barbora Králová, jsem studentka 5. ročníku Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Studuji obor Učitelství pro 1. stupeň základní školy. Ve výzkumné části své závěrečné práce se zabývám problematikou organizace školy v přírodě na prvním stupni základní školy.

Chtěla bych Vás požádat o vyplnění krátkého online dotazníku, který je anonymní. Jeho vyplnění Vám nezabere více než 10 minut. Dotazník se zabývá právě problematikou organizace školy v přírodě a je určen i pro učitele, kteří školu v přírodě neorganizovali. Sběr odpovědí probíhá do 31.1.2018. V práci mapuji městské části Praha 1 a Praha 2, byla bych tedy velice vděčná za spolupráci.

Výsledky uvedu v práci s názvem Organizace školy v přírodě.

Dotazník: <https://www.surveio.com/survey/d/O5N9L9B7J9Q2D5O9M>

Předem děkuji za spolupráci.

S pozdravem a přáním krásného dne
Barbora Králová

Vážený pane učiteli,

jmenuji se Barbora Králová, jsem studentka 5. ročníku Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Studuji obor Učitelství pro 1. stupeň základní školy. Ve výzkumné části své závěrečné práce se zabývám problematikou organizace školy v přírodě na prvním stupni základní školy.

Chtěla bych Vás požádat o vyplnění krátkého online dotazníku, který je anonymní. Jeho vyplnění Vám nezabere více než 10 minut. Dotazník se zabývá právě problematikou organizace školy v přírodě a je určen i pro učitele, kteří školu v přírodě neorganizovali. Sběr odpovědí probíhá do 31.1.2018. V práci mapuji městské části Praha 1 a Praha 2, byla bych tedy velice vděčná za spolupráci.

Výsledky uvedu v práci s názvem Organizace školy v přírodě.

Dotazník: <https://www.surveio.com/survey/d/O5N9L9B7J9Q2D5O9M>

Předem děkuji za spolupráci.

S pozdravem a přáním krásného dne
Barbora Králová

Organizace školy v přírodě

Velice Vám děkuji, že věnujete čas tomuto dotazníku. Moc si toho vážím.

1. Jste?

- žena
- muž

2. Jak dlouhá je Vaše pedagogická praxe?

- do dvou let
- do pěti let
- do deseti let
- do dvaceti let
- nad dvacet let

3. Pořádal/a jste někdy školu v přírodě pro žáky prvního stupně základní školy?

Školou v přírodě třeba rozumět zotavovací p obyt žáků základní školy, který se uskutečňuje ve zdravotně příznivém prostředí, a to bez přerušeni vzdělávání.

Pokud jste zvolil/a odpověď NE, přejděte na otázku číslo 13.

- ano
- ne

4. Co Vás vedlo k zorganizování školy v přírodě?

Můžete zvolit více odpovědí.

- vedení školy
- rodiče žáků
- žáci
- znečištěné ovzduší v okolí školy
- jiná...

5. Jak dlouho Vám trvala celková příprava školy v přírodě?

Celkovou přípravou školy v přírodě je třeba chápat časový úsek, který jste věnoval/a organizaci škole v přírodě. Jedná se o činnosti od zařizování ubytování, až po vyřizování veškerých dokumentů spojených se školou v přírodě apod.

- méně než 1 měsíc
- 1 měsíc
- 2–3 měsíce
- 3–5 měsíců
- více než 5 měsíců
- jiná...

6. V průběhu kolika dní jste se věnoval/a přípravě programu?

- v průběhu zhruba 7 dní
- v průběhu zhruba 15 dní
- v průběhu zhruba 25 dní
- v průběhu zhruba 35 dní
- v průběhu zhruba 45 dní
- jiná...

7. V průběhu kolika dní jste se věnoval/a přípravě programu?

- přípravě programu jsem nevěnoval/a žádný čas, program připravila agentura, kterou jsem si zvolil/a
- v průběhu zhruba 7 dní
- v průběhu zhruba 15 dní
- v průběhu zhruba 25 dní
- v průběhu zhruba 35 dní
- v průběhu zhruba 45 dní
- jiná...

8. Jak náročné pro vás bylo zjistit všechny legislativní náležitosti týkající se organizace školy v přírodě?

1 – vůbec to pro mne nebylo náročné, 5 – bylo to pro mne to nejnáročnější

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

9. Jak jste získal/a informace o veškerých legislativních náležitostech, které musí vedoucí pobytu v rámci organizace školy v přírodě vyřídit?

- poskytla mi je zkušenější kolegyně
- poskytlo mi je vedení školy
- našel/našla jsem je na internetu v různých diskuzích
- přečetla jsem si závěrečnou práci zabývající se touto problematikou
- prostudovala jsem zákony a vyhlášky
- jiná...

10. Jak jste vyhledával/a vhodný objekt pro konání školy v přírodě?

- vyhledával/a jsem v nabídkách cestovních kanceláří
- informoval/a jsem se u kolegů
- informoval/a jsem se u vedení školy
- vyhledával/a jsem na internetu
- jiná...

11. Jaký objekt jste zvolil/a pro pořádání školy v přírodě?

- ten, který mi doporučil/a kolega/kolegyně
- ten, který se mi nejvíce líbil
- ten, který splňoval veškeré požadavky
- ten, který mi byl doporučen vedením školy
- ten, který má na internetu pozitivní hodnocení od jiných učitelů
- jiná...

12. Jak náročné pro Vás bylo připravit program školy v přírodě?

(Vyhledávání a výběr vhodných aktivit, příprava pomůcek a náčiní apod.)

1 – vůbec to pro mne nebylo náročné, 5- bylo to pro mne to nejnáročnější

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

13. Co by zvýšilo Váš zájem o organizování školy v přírodě?

Můžete zvolit více odpovědí.

- adekvátní finanční ohodnocení
- dokument s uceleným souhrnem veškerých informací týkající se organizace školy v přírodě
- větší zájem ze strany rodičů
- větší zájem ze strany žáků
- větší zájem, podpora a pomoc ze strany vedení školy
- více personálu vykonávající dohled nad žáky
- jiná...

14. Organizujete školu v přírodě tento školní rok?

- ano
- ne

Evidenční list